Масса а мехкашкара пролетареш, цхьанатоьхналаш!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlайн обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советан Министрийн Советан орган («СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 50 (5145). | ШИНАРА, 16 май 1973 шо. | 2 кап. | Газет арадуьйлу 1923 шера дуьйна

ХlАРАНЕ СИЙЛЕН ДЕКХАР

СССР 50 шу дизара сийна ахьлхьилчча Нохч-Гlалгlайчен дуккхача промышленни предприятешна, транспортни гlишлонгьечен организацешна, колхозашна совхозашна дика толамаш доах пятилетка шоллагlча шера. Продукци арахецара паччахьалкхен план кхоачашъяран боагlа «Производства резервех пайда эцилга тоадаран халкъа боахаме экономе режим чlоагlъяран» къакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тlа оттадаь декхараш кхоачаш а деш цар цахаддаш йоаххо къахьегамхоша тьаккхоллача руакъах нийса пайда эцара, мехкдаьтта продуктаьшта, металла, электроэнергена, кхыйолча материалашта кхомбара.

Производства керда резерваш гучайхаран царех пайда эцаран, экономе режим чlоагlъяра боккха моархlам болаш хилар дlалахача шера хиина хьажар. Цига хьинаре дакъа лаьцар республикерча дуккхагlйолча промышленни предприятешна. Къахьегамхоша кийчйир кхомбара, хьурматдара, производства резервех нийса пайда эцара тlаерзаль йоаь 12 эзар тарта предложени. Царех дуккхагlъяраш производствана юкъейихьар. Цо тоаро хилийтар промышленнасте 44 миллион киловатт - сахьат электроэнерги. 25 эзар тонн боагор, 155 эзар тонн мехкдаьттех мехкдаьтта продукташи, ши эзар тонн метала, ши миллион сома мах йоа бедаш, кхыйола материалаш кхоайта.

lIамигчун а доккхачун а кхомбара къаьстта йоакхо ю СССР 50 шу хоачча укх юбилейни шера. Из болх дика лелабу мехкдаьтта чаккхдоахарашна, химикашна, промышленности кхыча предприятеш, организацеш къахьегамхоша.

Укх тlеххьарча шерашка зай медал дlайоалаьча рационализаторски предложеней эстафетана юкъе лхай В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода коллектив. Мехка мехкдаьтта чаккхдоахача предприятешкара кердадараш шоай производствана юкъехуль цо. Кокс арахецача хьалха нийслуш хиина кхоачашбоацар дlалаккхара тlаерзаль кердадар производствана юкъедахьар бахьан долаш ялсчахьа балха ваха йиш йолаш мукъаваьлар тхьо боххло. шозза кlезигделар кокс арахецарга дlадодар. Установкай цlенкайнка чубужаш хиина кокс кlезигбара йола керда метод юкъейоалларах боккха пайда баьнаб. Цуххьала цхьан установке из метод юкъейихьарах 20 эзар сом пайда хилнаб. Щекински метод юкъейоаларах а дика айеннай завода экономика. Кхычахьа балха баха йиш йолаш мукъабаьннаб бlаьш болхлой.

Производства резервех нийса пайда эцара, кхомбарен хьурмат дарех болх кхитта дика вlаштlехьбаьккхаб Грозненски химически комбинате, А. Шерипова цlерагlча мехкдаьтта чаккхдоахача заводе, «Октябрьнефть» а «Старогрознефть» а мехкадаьттех гази йоахача управленей. кхыча предприятей коллективаша.

Цхьабакъда, цхьайолча предприятешка йоагlача бесса йоахе яц цу доархlамеча гlуллакх. Цудухьа республикерча ерригача предприятеех 30 процент ара ритмично болх беш яц.

Производства резервех пайда эцара, халкъа руахъан кхомбара, хьурмат дара болх эсала вlаштlехьбаьккхаб Грозненски швейно - производствени объединене. Болонья плащаш арахецача мощностех 58 процент йолчарех мара пайда эцац цига, хlаьта кхалнаьха плащаш кочамаш йеача мощностех 50 процент арахи берай кочамаш еча мощностех 41,3 процент арахи мара пайда эцац. Пхелагlча цехе соахц август бетта дена болх ца беш латт 25 хlамаш тета машина. Бийсанарча сменашка 5—6 сахьат балха ха зехьа йоаьр бахьан долаш духхьал дlадахача шера 1895 сахьат балха ха зехьа йоайир цига. Уж а кхидола а кхоачамбоацараш нийсьларах, объединене коллективана шера 300 эзар сом зе хилар.

Производства торонех пайда эцилга, хlамаш кхомбелга эсала вlаштlехьдаьккхад Нальсаречча трикотажни фабрике, Грозненски кога гlирс беча фабрике, «Металлист» яхача заводе, ацетонови заводе, кхычахьа.

Материальни руахъана доалдар, тайп-тайпарча продукташта, материалашта хьурмат дар цlенхашта тоадара еррига шиш торонаш оарцагlъяха еза хlара коллективо, цу доархlамеча гlуллакха юкъеоза беза беррига къахьегамхой. Хlара саг дlаккхетаве веза халкъа руахъа лебадарга, из лорадарга хьежжа мара къахьегамхой вахара хьал тоалургдац хилларах.

Цlенхашта къовсам лоаттабе беза кхок ца беш материалаш йолерашца, брак ерашца, къахьегамен технологически дисциплина талхорашца.

Кхомбара дола хьажареш дlахо а чакхдаха деза, рационализаторски изобретательски балха дукхагlа терко е еза, хlара предприятерча кхомбара йолча советий болх цlенхашта тоабе беза.

Парте райкомаши горкомаши декхарийла я социалистически руахъан кхомбаран хьурмат дарий къахьегамхой оарцагlбаха, болхоний кулгалхошкара, юххьанцарча партийни организацешкара дукхагlа хьадеха, хlара участке цар тlахьожам лоаттабергболаш гlулакх вlаштlехьдаккха.

Халкъа тlахьожама контролерашна цахаддаш тlахьожам лоаттабе беза производства резервех кхитта пайда эц хьожаш, кхомбари хьурмат дари болх кхитта вlаштlехьбаьккхаб хьожаш. Цу балха тlа нийслу кхоачамбоацараш хаиналь гуча а доахаш уж дlалахара оарцагlбаха беза предприятей, организацей кулгалхой. Оборудованех, балха хенах, резервех, йолаш йолча торонех биэза пайда эцийтара даим бlарг кхаба безараш халкъа контролераш ба.

Хlара болхлочун, инженерно-технически болхлочун, гlуллакхерча сага сийлен декхар да производства резервех биэза пайда эцара, материалашта кхомбаран хьурмат дарах тlагlертта къовсам лоаттабар.

Ших шу гарета ха мара ю Грозненски химически комбинате аппаратчица Масютина Валентина балха ена. Цу доаццача хана № 132 йолча цеха коллективе вlоагlа сий даьннад цун. Хlара сменагlа нормаш тlоаккхоачаш е еш, кийчъю продукци массала а тlех дика хулийт цо. Иштта ю къахьегар бехьан долаш цеха болхлошта юкъе хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник аха сийлен цlи еннай цунна.

СУРТА ТlА: аппаратчица В. Масютина.

С. ХУГАЕВА сурт.

КАГИРХОША ДИЗЗА ДАКЪА ЛОАЦАРГДА

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеча ма мегга дукхагlа цьона болхлой, lилмахой, инженераш, техникаш юкъе а оаш общественни производства эффективность лакхъяра, lилман-технически прогресс сихъяра, чурча резервех дикагlа пайда эцара, материалашта кхомбара, кагирхой юкъеозара «Грозэнерго» районни энергетически управлене lилма-техническа творчества хьажар чакхдоаккхаргда. Кхь эпанах хургда из.

Х. СУРУДЖАНЦ.

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА СОЦАМ

Лаьтташ лорадарен царех пайда дикагlа эцарен дакъъерча республика къахьегамхой депутатий Ново-Щедрински станичнии Правобережненски юртен Советий инициативах

Лаьтташ лорадарен царех пайда дикагlа эцарен дакъъера КПСС XXIV съезда решенеш, ЦК Пленумийн правительствах соцамаш кхоачаш а деш, Шелковской района Ново-Щедрински станични Советом Грозненски района Правобережненски юрта Советом, цар территорен тlа дадача боахамешца цхьана, Донецки области къахьегамхой депутатий Ивановски юрта Совета Краснотерски поселкови Советен хьохамагlа, белгалара бола бу «СССР Союзен союзни республикашт лаьттан законодательства Лардамра» хьежжа юрта боахамерча лаьттан эффективность лакхъяран лаьттах чlоагlагlа лорадаран, социалистически декхараш тlаийцад цоашта иlасагlа пятилетка чакхъялалехьа укх тайпара мероприятеш чакхьяха дьонн:

къахьегамхой депутатий Ново-Щедрински станични Советe гlоала: «Коминтерн» яхача колхоза лаьттайка ушал тlайола 50 гектар лаьтта доькъаде, 20 гектара тlара кlетаргаш гаьний потаранни дlахха, кlезига йоа йолаш йоа 374 гектара тlара цонаш, пайда ца эцаш дада лаьттах, хьунанча, каналашта гонахьара лаьттан, кхыйола участкаш аха а цул чотах оаха лаьтташ 444 гектар шерде а, хий дехка лаьттан 900 гектар дукхагlа хилийта, хий дехкача лаьттай 445 гектара тlа цкъа дlайолча дукхача шерашка тlаладача бакъий даьгlенаш хьае, 220 гектара тlа кхаш лораду хьун оасаш дlадерla, юртбоахама культураш кхеран кика эроена духхьал къовсам лоаттабаран, буруцни даьгlенашкара мотталла хьун гlонаран чlоагlъяра техника шерра юкъейоалаелга lалашде а, хlаьта иштта колхозхой комитета гонахьара лаьттан лелладара культура айе а, боккъо йоацаш наха шолашкара лаьттан дlалуцарgдана моттиган ца нийсъялийта;

къахьегамхой депутатий Правобережненски юрта Совете гlолла — «СССР Союзен союзни республикай лаьттан законодательства Лардам» бахача наха шерра дlайовзийта, нахага бокъо йоацаш шоашкара лаьттан дlа ца хуецийта а дlадийна лаьттан цандаийта а, «Горячеисточненский» совхоза лаьттанка наьхьий, хьун оасай йистехка гlолла, фермашта гонахьа пайда ца оаш дlадача лаьттай 50 гектар оасаме юкъейоалае, 500 гектар доагlа кхашка хий дехка сеть хьалье, 50 гектара тlа кхаш лораду хьун оасаш дlадогlа, юкъейоалаь еррига севообороташ караерзае, 220 гектара тlара лаьттан овлангара дена тоаде, 200 гектара тlа саьгараш яха а цу лаьтта хин эрозеца къовсам лоаттабара кулдесил баьцаш дlае а, 1000 гектарал кlезагагlа доацача лаьтта хlара [illegible] хьувзъан кхебе, хlаьта иштта колхоа гонахьарча лаьттех пайда эцача йоагlеш йола порядок оттадаран тlадуллача оасарца къовсам лоаттабара баккхоштен гlулакхерча [illegible] мовзьостал де.

Ново - Щедрински станични Правобережненски юртен Советий депутаташна Нохч-Гlалгlай АССР къахьегамхой депутатий ерригача моттигерча Советашка юрта боахама къахьегамхойгахь, хьайтаран дакъ, лаьттай лорадари царех пайда дикагlа эцари духьа социалистически яхь йоаржаяра ул тlахьехар.

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совето соцам бу:

1. Лаьтташ лорадарен царех пайда дикагlа эцарен дакъъера къахьегамхой депутатий Ново-Щедрински станични Правобережненски юртен Советий инициатива къоабалъе.

2. Лаьттан хlара гектарах пайда дикагlа эцар, лаьттанна хий дехкилгеш уж доккъаделлеш дегlадоаладар, хиша мехен эрозех лаьттан лорадар, лаьттай, беркат, юртбоахама культурай хьуакъам, эрий тlаьоалача баьций даьгlений продуктивность лакхъяр, хlаьта иштта промышленни кхычен гlулакхашта лаьттан хьестадара гlулакх кертlIамделдар духьа юртий, станицай, поселкай Советийн совхозий, колхозий коллективийн шерра социалистически яхь йоаржае къахьегамхой депутатий районни городскойи Советий исполкомаш декхарийла е.

3. Юрта боахама Министерства, мелиорацеи хий боахамеи Министерства, «Грозвино», «Консервплодоовощ» объединенешна, «Скотопром» тресто ма мегга хьаллоаттаййла лаьтташ лорадарен царех пайда дикагlа эцарен дакъъера юртий, станицай, поселкай Советий инициатива цар практически, мовкьостал, дешац чакхъяха оттаь мероприятеш кхоачашъяра.

4. Республиканский, районий газетий редакцешта, телевидени радиовещанен Комитета тlадулладда лаьтташ лорадаран царех пайда дикагlа эцаран беш бола республика къахьегамхой депутатий моттигерча Советий болх шерра бувцийта.

5. Лаьтташ лорадарен царех пайда дикагlа эцарах моттигера Советашка дедоста социалистически яхь кхетам шера [illegible] цхьайола республика юртий, станицай, поселкай Советашка лелача социалистически яхь кхетам оттахайте.

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета председатель

Р. ВАХАЕВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета гlулакхий урхалхо

Г. ДЕГТЯРЕВ.

ДОАКЪАР ШОРТТА lАЛАШДЕРГДА

Май бетта яьхха йол... Массаза а тlехдиха доакъар лоархlаш хиккай из масса тайпарча хьайбашта. Хlанзалца ший хиина доархlам байнабац цун тахан а. Бакъда, укх тlеххьарча шерашка хьахинад чlоагlа дика лоархlаш дола, май бетта яьккхача ялал дукха толашагlа дола цхьаьнха тайпа доакъар — сенаж. Цох йоаххача доакъара цхьан единицана лоархlаш догlа пайдана йолча белокий, витаминий дукхалга дилача май бетта яьккхача дикагlа йолча ялал а, силосал а, корнеклубнеплодел а толашагlа е ю.

Сенаж кийчъяра эттара хьалхара опыт 1971 шера йир «Коминтерн» колхоза къахьегамхоша. Цо бокъонца дог тешадир цар из доакъар болгала массанел дикагlа хилларах. Нагахь санна дотта доахане хьайбашна ялахи силосахи ца юаш хlамаш юхейсаш хиннале, дlаккхоеса хlама юхейисаш сенажах. Шеар йаьй.

Колхоза партиомен правленен хьехама заседани йир колхозе 30 апреле. Цига хийцаь «Къахьегама толашагlа йола методаш колхозан производствана юкъеккхаьрах» дола хаттар. Цу дешаца керттерча моттиех ца дlалаьцар общественни хьайбашта доакъараш кийчдара.

Тlайицача соцам тlа колхоза парткомон правленен керттерча специалисташкарен производственни бригадий кулгалхошкарен хьадийхо лоацача хана доакъараш кийчдара организационно-технически карташ оттадалгеш чlоагlдайта уж колхоза правлене хьачулудаге. Доакъараш кийчдара оргтехкарташ оттаделга тlадиллад коммунисташта: колхоза керттерча агронома Евгей Арефьевич Табацкова, производственни бригадий бригадирашта Нохч-Гlалгlай заслуженни агронома Анатолий Кириллович Деревянкона, Виктор Филиппович Гордейчука.

Шоашта тlадилла доархlамеч белхтоаххамен гlулакх дикаа кхоачашдир цу коммъосташа. Доакъараш кийчдара цар отта а даь чlоагlдайта хьачудаьннача организационно - технически карташ тlа белгалъяьй доакъараш кийчдара хьадда хенаш, цар дикали духхали, къахьегамех дугбола мах, моральни материальни стимулированни.

Масалана боалаберга аз А. К. Деревянко церта латтача цхьоагlча производственни бригаде сенаж кийчъяра оттадаьча оргтехкартай лоацца чулоацам.

Эттара хьалха люцерна хьекхаде итт дийнахь 1000 тонни — хlара дийна 100 тонни сенаж кийчъе еза бригада механизаторийн кхаш деладерийн. Из йа хьехара доакъар кийчдара условешка ялал, бун хьоакхача хана 5—6 сантиметрал лакхагlа ягlийта мегаргьяц! Эттара хьадха хьекха бун ди-бийсан хьалхагlа хьалъяша а атта мегаргьяц. Цу хана керттерча доакъар теркалье еэар баьцашка тlулбйа я. 60 процентал тlех хила йиш яц из. Бун чlоагlагlа lотоlаро «С-100» яхача маркех йола гусеничи тракторашца лелае еза кlоагlа тlаргlоладе. Воахаме уж йолаш а. Кlаз полиэтиленови плёнка а йоала, битеьо тlо лаьттан тlе а теска дlакъовла беза кlоаг.

Доакъар кийчдерий къамелах луча маьхал совгlа еча моральни стимула тlа дlалаздаь: сенажен масса кийчъеш хьалхалонча отрядх хlара тонних 50 кепиг премия лу, нагахьа санна 1000 тонн итт дийнахь кийчъяьлле, 40 кепиг — 11—12 дийнахь, 30 кепиг — 13 дийнахь кийчъяьлле. Нагахьа санна 1000 тонн сенаж лаьттан йолаш 13 денал тlех хи кийчъяьлле премиальни ахча лац.

Моральни стимулашна дакъхlой укх тайпара мероприятеш. Пхи дийнахь баьча балха етогергlа социалистически яхье котбаммакранта карара хара тела цlе ювзеласш торгьа, цар сийна колхоза правленен чуйолча цlенашта хьалхашка уратlоrlоргьа къахьегама сийлен байрах. Дикагlболча доакъараш кийчдерий цlераш колхозан Сийлен доска тlа дlаязъергья. Сенаж лаьттах йоллаба баккхш даь дешпачул тlехьаrlа дикагlчарех дикагlчарчa колхоза профсоюзни организацен позарлен ахчах йийа туристически путевкаш торгьа мах боллаш.

Доакъар кийчдерашта къоьа агитационно - массови болх бае партоорганизаторал чlоагlбаьб парткомо. Цхьоалагlча бригаде из лоархlаме болх бергба коммуниста Василий Агафонович Ерошкина, шоллагlча бригаде — коммуниста Анна Венедиктовна Поповас. Гlожа, моша, концентрированни доакъараш кийчдара лелаеча ерригача социалистически яхьа кулгалделга тlадиллад пехотной партийни организацей бюрошта профсоюза местикоми.

Иесалагlча пятилетка шоллагlча шера «Коминтерн» колхоза къахьегамхоша декхараш тlайийцад 400 тонн йод а йолаш 750 тонн гlожа доакъараш, 4000 тонн сенаж, 3.500 тонн концентрированни доакъараш кийчде ьыла. Уж доккхий социалистически декхараш толаме кхоачашдара тlаесразаьм хlанале а сенаж лаьттах йолла, май беттара йол кийчье, акцериеях витаминаш хьоар даккха боилаболча доакъараш кийчдерий кизаш я.

Карара хара тела цlе ювзелаш хьанна кхоачаргьа, хьал сийна урагlоргьа къахьегама сийлен байрах — хьадьоакхаргда укх гаргарча денош.

М. ТКАЧЕНКО.

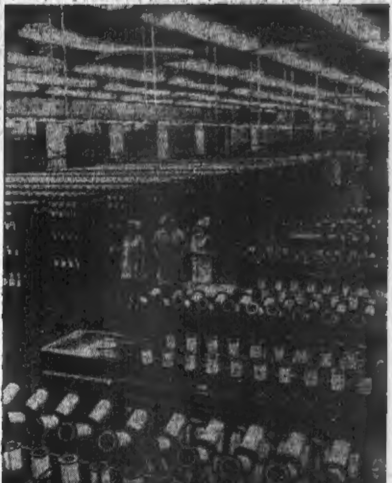

ЛИТОВСКИ ССР. Искусственни хьаса бу Каунасски завод республика къонахчарен цхьа предприятие я. Производственницашта, механикашта, сменашта, комсомольски кагирхой бригадашта юкъе социалистически яхь ерзай. Дукха ба профессеrlа дикагlоар хилча вешурта дакъа лоацаш. Хьалха латтача бойхлоши цlенна шоалу цхьаьккад профессеш lемаш.

СУРТА ТlА: хьасса туьлорг де-че цеха цхьан участке.

В. СОБОЛЕВА,
М. ОГАЯНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Дикача нахах

ЮХА А ЦХЬАНА

БЕРИЙ хана дена укхаш йовзача, эзача города гlаргагlертар поезд. Бе «демобилизованни» чемодан йола цlена военни форма тlаювха Ибрагимов lаддал сиха йетталуча ший дега «гарт» хозаш поезда дагlа тlа латтар. Ма lаьха хетар поезд перроне дlакхача еза минотан.

Юххера тlеххьара чинг а теха сецар поезд. Эсаре гlулакх даь цlавоагlа салте наьна лаьтта ваьнар. Цу сахьате гаргарча наха, повкъостий марlа хьаьрчар из. Цар марlа воаллаше а хlара цlенага, таьнага саготдениеча бlаргашца хьежар зlамига саг. Массе а хlана, ший кlайала йолбенна нана санна, ше цlавена гlаддахача сагий хетар lаддалийна.

...— Хlа-хlа, воl,—аьлар дас цхьа юкъ яьнначе гlолла.—Мича ваха безам болаш ва хьо? Дукха тlаьа е эзаиэр цун даьна жоп луш. Хьалхе дена ше гlоргвола моттиг белгалъаь вар из.

— Заводе гlоргва со, — аьлар цо. Тlаккха тlатехар:

— Болх а бергба, дешарг а да!

— Мичахьа деша безам ба хьа?

— Мехкдаьтта институте.

Раьза хилар да. Ховра цул кlанига волаш дена инженер хила безам болаш воl хиниьга. Да раьза вар воlа.

Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе оператора гlоичалла балха вола Ибрагимов lаддал, хlаьта сайрийна ше деша лтача мехкдаьтта институте ух. Дувцилга дац, хала дар зlамигача сага болх беише деша.

Шоллагlча курсе волаш дийнахь деша ваьча гlоне тоаделар гlулакхаш. Дика дешаш цхьа курсера вокх курсе вувлар из.

Хьатlаоттар институт чакхбоаккха тlеххьара ди. Юха а ший заводе воагlа инженера диплом бе йоалла lаддал. Практикагlа волаш ше болх беш хиина АВТУ-1-2 установке вахар из.

Цунна духьаловра завода къьнагlвола ветеран, республикаа мехкдаьттан химически промышленноста цlи хеза болхло, установка начальник Абасалиев Мамед Абасалиевич.

— Дика болх бьаб lа юха вена, бакъда, инженера болх хlана тха установке ба-м бац, — аьлар Абасалиева. Операторашшъ эшар тхона...

— Операторалла а гlоргва со, — аьлар lаддала шек воацаш.

— Кlант ва, — раьза хилар начальник, — практика хьона эшаш а я хlана!

Иштта къахьега волавелар Ибрагимов lаддал В. И. Ленина цlерагlча заводе. Эхь ца хеташ шийна цахоэр, ше ца кхетар Абасалиевга хоаттар, практически болх бе lомалора. Яlзар еррига установка.

Кlантlоаца бlарг лоцар цунга Абасалиева. Цо тоха кулг, цул болх байча раьза хулар, дика инженер хургва вох, — вьле хетар.

— Теори дика йовз хьона, — олар начальника ераш шоаш бисача, — бакъда, практика йоацача теорех бала пайда боацига хьайна ма хой хьона.

Установка конструкцега, технологически картага хьежаш ходелар зlамигача сага деррига а цига шаьра доацилга. Рационализаторски предложенеш тела волавелар. Цун предложени раьза велаш хьал а лаьца къонача специалиста ниlъ къоабалбир къаьнача технолога.

Абасалиева гlо а деш Ибрагимова еннача предложене духха за дlалехьа завода дикка пайда бир.

Абасалиев Мамеда къонача специалистага Ибрагимовга аьлар:

— Установка дlаэца эзаргьа хьа, lаддал, невсе вахка ха хьаьчай са.

Гlаккарваьккхар цу дешаша Ибрагимов. Ай, иштта дlакхаддаа из... Массала улув болх беш хиина Мамед, даьла, доттагlчоа хетамехетта хиина мастер... Абасалиев воацаш установка иштта йоаргья хоьш вацар из.

Бакъда, хано шийдар дlадех. Коммуниста lаддала хьайнар установка, кулгалхо а хиина дlаоттар из Абасалиева кlамагlьенначча, кхотаьча коллективе.

Цхьа юкъ яьлар. Укх шера март болалуш АВТУ-1-2 установкана реконструкци е йолайир. Из чаккхъялча къахьегама оасарле лакхлургья, мехкдаьтта продуктех цlендаь хургда установкера дlайоацаш хий, бедах кlезигагlа йоаргья.

Цхьа ше валарца установке вера Абасалиев Мамед. Чlоагlа гlаддаха хьайзар lаддал.

— Доккха гlулакх да ваш укхаза со воацаш дlадоладаьр, — аьлар цо гlишлой - монтажни балхаш кхоахбачаьа дlа а хьожа.

— Дlа-м доладаьдар ваха ер, хале дола дара,—аьлар lаддала. Массанахьа аз хlара сварка аьнага, хlара монтажага тхой, технологий, хьежа деза тха.

— Нийса да, — аьлар Абасалиева, — шо ма дий укхаза бола бе безараш а. Гlишлоньераш болх баьча дlагlоргба, цар харцахьдар шоана lаткъаргда.

Установке гlолла хьал - lе укхаш а дийна, монтажникий, гlишлоиьерий балхашка а хьийжа юххера цига lе дахьхlар Абасалиева, воккхагlвола оператора болх бергболаш. Маганвар цул массехк шера ше болх ба моттиг йита, шей повкъостех, хlинца доархlамеча гlулакхех уж боахача хана хlаьта а, къаста.

Юха а цхьан установке ба Ибрагимови Абасалиеви, бакъда, хlанз цул реконструкци еш ба уж. Доккха, чlоагlа эша гlулакх да цар дер.

А. СИДОРЕНКО.

ДЕНАЛ ЧIОАГIДЕ, ХЬИНАР АЙДЕ

Вай республикера берригача къахьегамхой а санна, грозненцаш хьинаре юкъебахаб боахами культурен дегIаккхуьларца хувзадела КПСС XXIV съезда решенешкара хьадоагIаш дола дукхий декхараш ханал хьалха кхоачашдара тIехьарча берригача халкъа болама, тIа-тIа шерагIа йоар-жаю цар СССР хьаль 50 шу дизара сийна лелаю иза.

Съезд хиначул тIехьагIа дIахьача юкъагIарча болама — политически итогашка тешал ду дукхача предприятей, организаций, учреждений коллективаши уж декхараш толаме кхоачашдеш хилара. Цу гIулакха доккха хIама инаргIаьяннад наха юкъе доаш бечa политически организаторски балхаца къахьегамхой творчески инициатива хьинари айдара новкъостал дечa юххьанцарча партийни организацеша. Вай парте, из хьайинача миноте дица ленински васкеташ дизое кхочаш я деш, даим чIоагIа йоакхе ю юххьанцарча парторганизацей, хIана аьлча аьаха цара хьагу деррига парте чухьара вахар а экономикаи культуреи кулгалдеш наха юкъе парте массе оагIорахьара леладу гIулакхаш я.

Тахан уж декхараш хьоастам боллаш хьадахкхад КПСС XXIV съезда решенешка. «Парте политика чакхйоалача леяхIамагIарча моттигех цаI дIадоац юххьанцарча парторганизацешка», — аьнад КПСС ЦК-ас съезда дола Отчетни доклада тIа.

Партийни организацеша чакхдоахача гIулакхий формаши методеши эргайоахаш тоайра, шоай коллективай гIулакхашта хьалхара цар лоарIама бехктокхама лакхбара дешаш парте городской районаши комитетий балха тIа юкъмоттиге летт.

ХIанз Грозненски городской партийни организацеа чуйоагIа 26 эзар сонгIа коммунист, цигахь йола 612 юххьанцара парторганизаци.

Парте дукхаа а дукхагIа бола черагаш кандидатеши дукхаа производства сферa. Iилма-талламаш проектни а конструкторски организацешка, бытовой гIулакхаш дечa предприятешка, коммунальни боахаме, министерствайи ведомствай аппаратешка болх ба. Городской партийни организацей из новкъостал ду халкъа боахамаш политически декхараш кхоачашдара. Города къахьегамхоша партийни организацей кулгалка толаме кхоачашдьай бархIагIа пятилетка. 1966—1970 шерашка [illegible] сомагIа хьаьнад 81 миллион сома мехал тайп-тайпара продукци. Цу дахье Iаламате дукха моккалла продукта. [illegible] Продукци реализаци ира план 6 дакъа, мал хьалха кхоачашдьай.

КПСС XXIV съездо болх [illegible], [illegible] кулгалдеш партийни организацей гIулакхашта юкъе Iилма-техникан прогресса дерагIдаьначарак укхор производства [illegible] лакхдаьра дарда тIа юкъ эффективности къахьегама оасарлеи лакхъера шоайна лоархIаме моттиг дIалоацаш чалир. Дукхача партийни организацеша [illegible] хъета а ду шоай даьдар. Къаьстта белгалъяккха безам бe из Грозненски химкомбината дика опыт.

ХIара коллективо [illegible] [illegible] болча коммунистий [illegible] [illegible] тIехьарча [illegible] комбинате производство [illegible] 6 [illegible] сом парта экономически эффект анна йола 300 соагIа тIехь техникни мероприятеш. 40 процент [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — 35 процент. Комбинате хьаь продукта тIехьачкъалкхаи Дымаьр Знак [illegible]. Химкий коллектив [illegible] сакъа йолча предприятеш [illegible] [illegible] [illegible] дукхалаь а котийнаца.

Социалистически хьаь, техникически прогресса партийни кулгалдеча дукха дика хIамаш Iомадьа минтта «Староргрознефть» НГДУ, В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача, «Красный молот», «Электроприбор» заводий, Грозненски локомотивни депо, кхыча партийни организацеш.

Боахама, технически прогресса кулгалдеш партийни организацеша чакхдоахача гIулакхашта кхаддама тIахьожам лоаттабу парте городской районий комитеташа. Отчетно-хоржамий конференцеш чакхъяьначул тIехьагIа дIайхача юкъагIа цу дешаех даьца горкомаи райкомаи бюроштех пленумаштех отчеташ тийнай городерча ахкол соагIа йолча юххьанцарча партийни организацеша.

Цхьа3аьла, деррига доакхонни предприятешк чуламца дьача дуккхачар итогаш толамаш дика хале а, городской парторганизаце вIаштIехьдаьннадац городе тIехьаьна предприятеш хургйоаце гIулакх да. 1971 шера продукци реализаци ира план кхоачашдьац 3 предприяте, къахьегама оасарле лакхъяра — 12 предприяте. ТIехьайнса предприятеш а ухх шера бить бетта итогагIа: продукция реализаци ира — 9, къахьегама оасарла лакхъяра — 19.

Парте городской комитето, парте XXIV съездох КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш.) Пленумех реченеш кхочаш а еш, промышленни предприятей юххьанцарча парторганизацей терком тIаберзабу администраце гIулакхашта лоаттабу тIахьожам чIоагIбара, пачхьалкхен плановa дисциплинца кхочашйьяра хьалхара берригача кулгалхой бехктокхам лакхбара, хьалхе лелаяра даха дукхагIа коммунисташка хугаш Iалашдара.

Партийни организацеша боахама кулгалду партийни организацей дола хьахь долаш йолча методаша. Царех хьерттерьараш — боахамий хIаташ кхоачашъелга идеологически организационни Iалашдар, администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабар, кадраш хьахаржар, хьалхехьа, цар а эггара хьалха коммунистий а бехктохам лакхбар, болхлой специалистий къахьегамен творчески инициатива дегIаккхулар.

Къахьегамхой марксистско-ленински мировоззрени коммунистически морали вIаштIехьдик, цига гIулакха доккха даькъ кхоач политически дешара системата. Политически дешара ерригача формаша чуларзам 26 эзар соагIа коммунисти парте боацараши. ХIана къахьегамхошта КПСС XXIV съезда решенаши цергара хьадоагIаш дола, хIара производствении коллективе, района, бIарччача города хьалхашка латта хьадда декхараш дIадовзийташ во 13 эзар гаргга пропагандист, лектор, агитатор, политинформатор.

Во-бе а лайламагIа а хьинаб къахьегамхой бахача моттиге бош бола кхетама болх. Бахача меха дика тIаш улинй цIейи, сходаш. Укх тIехьарча хана коллективашкех нах бакачех бечa кхетама балха юкъе дукхагIа хьинарегIан дакъа лоац боахама кулгалхоштех техникаш интеллигенцеи. Цу гIулакха дика опыт Iомий В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода партийни организацеи. Цу предприяте кулгалхоша кхетаме цхьане тарду административно-боахама гIулакхаши наха кхетам балар, йоакхо ю коллективе укхийдаш творчески хьал оттадара.

Цхьабакъда, производствении коллективашка сонна, миттa наь бахача моттигашка а бечa идеологически кхетамен балха болам хIана а бокъонца КПСС XXIV съездо дIадехараша иа лакхара бец. Довзаш долча «Череповецки металлургически заводa кулгалдечех инженерно-техникически болхлоша коллективица идейно-политически кхетам луче даькъа лацара хьахъехьарчеи, «Къахьегача коллективе производствении общественно политически хьинар айдара» Минскa тракторни завода партийни организаце бечa балхaa хьагъехьарчеи КПСС ЦК оакамашкара критически замечаниеш вывод[illegible] шоаш ма йоаа города ерригача парторганизацешка а йоагIаш я. № 131 болча гIишлой-монтажни поезда коллективы, городерча бытовой гIулакхаш дара министерства предприятешка, цхьайолча кхечa организацешка боахама кулгалхоши специалистамаи шоай коллективай къахьегамхошта хьалхашка теттаьа кIеззига ю политически докладаш.

«Советски оага керда айлин — аьнад XXIV съезда дола КПСС ЦК Отчетни доклада тIа, — цул коммунистически морали мировоззрени чIоагIъяв шорача эвмал [illegible] бечa гIулакхашка хадора, массар боахаш лоаттабе хьоашам».

Предприятешка, организацешка, учреждениешка шаь-юкъе динна ца Iеш, дисциплина телхаеш, [illegible] малиш, хIамаш лемъалаш, хIана миттa кулгагаство лелош а общественни порядок хьаса тайнара телхаеш а моттигаш хилар тешал ду кхетам балара балха тIа кIезигагIа кхоачашбоацараш хилара.

Цхьабакъда, заводашка фабрикашка, организацешка а учрежденешка а дисциплина, социалистически общежитиe правилаши морали талхараш лоаттабеча шовсаме шерагIа дайда эна болагIа коллективай шоай, общественноста шейх. ЕIз дукхьа юххьанцарча парторганизацей декхар да.

КПСС XXIV съездо бокъонца дог теша а деш цIоьиха а дагадоийтар, «вай парте низ коммунистий клейностах, хьинарах, уж са ца кхоадеш хулгах латташ хилар». Цу гIулакхех парте членаш кхеберашa уж цар вIаштIехьдоахараши эггара хьаха юххьанцара партийни организацеш я. Керда юкъе ухараш дика хилар хьалхара а бехктокхама уж я, дикагIбола нах, эггара хьалхарча аргIанна болхлой класса вихалаш парте хьачуийбара йоакхо а еш.

Съездо дIадийха уж хIамаш теркал а деш вIаштIехьбоах ца болх дукхагIйолча юххьанцарча парторганизацешка. Цунех латт городской партийни организацеа хьалхашка уттa декхараш дIахо а толаме кхоачашдергхиларах бола тешам. 1971 шера КПСС члена хьала хьачуийца кандидат вергаш в 480 саг ва, царех болхлой — 74 процент соагIа, хIаьта ахаш соагIа бараш парте бахаб комсомоло тийнача рекомендацегIа.

Коммунистически парте хьинаре бIухо хилара боккхача лоархIаме а партийни собранеш. Городерча дукхагIйолча парторганизацеша ийса вывода хьаь «Ярославски городской организаце партсобранеш ира практика хьакъехьа» КПСС ЦК-ас бьача сонамах. Устава тIа уж гулъяра оттаь ханна дикагIа кхочашдеш хьинай. Нагахьа санна 1969 шера ахам организацеша шара уж хан-ханалха чакхйоахаш дениаце а, хIанз 95 процент йолча парторганизацеша толхаяп уж чакхъяхара собранеш кийчъялга, хуцебанаб дувца уттадеча дешай чулоацам, тIахьожам чIоагIагIа лоаттабу тIийнa решенеш критически замечанеш кхоачашъяра.

Цхьабакъда, халакета а, укхазе а да хIанз укх сахьата кхочамбоацараш. Цхьайолча парторганизацешка дукхача коммунистана лаьца лоац партсобранеш ийчъечa тIийна решенеш кхочашъяра лелеша тIахьожам лоаттабечa. Собранешка хьагаьвий кIезига ду коммунисташа — бовлаша. Нах кIезига бахьа боллашхьа а ю дукхаха собранеш. Дувца уттаду дукхагIча хана наькъ хьинаре даькъа лаца логлe лойташи дукха парна [illegible].

Цхьайолча парторганизацешка лайда во эц КПСС Уставои Программаи дIадехараш кхочашдара хьакъехьа цар талача отчеташка ладувгIар сайна йолча коммунисташта кхетам балара лайдеча формах.

ХIаьта а, парте мутIарашта юкъе ба, чIоагIа халахета а, цу сочча нIера кам ца бош бола цах. Аьаха хьаь 1971 шера тайп-тайпара херахьара хIамеш леладараш партера дIаваьккхаи 134 саг.

Партена чухьара тIахьожам хIара партийни организаце вехара боараш а шиина дIаоттаребола, коммунистий хьинар айдараш партийни дисциплина чIоагIъяран ю новкъостал дергдола гIулакх да гIерт парте городской районий комитеш.

Партийни организацеша бечa масса тайнарча балха тIа боккхача лоархIаме ба цара керте оттабара сийлахь гIулакх шоаш тайша тIадила болча коммунистий лоархIам.

Цудукхъа КПСС горкомо, райкомаша хаддайза йоакхо ю партийни организацей секретарий составa дикагIа хилийтара, хьаьрхIа цариа хьаиа занятеш ю.

ХIанз лакхера, йистеклийза лакхера, юкъера образовани йолаш бола секретараш 96,2 процент ба. Ала дезаш да, дукха а дукхагIа болча юххьанцарча парторганизацей секретараша, цеховой парторганизацей беррига секретараша, партгрупоргаша партийни болх шоай керттерча гIулакхаша тар а беш лелабеш хилар, цу тIа а царех дуккхачар массеха шера вIаштта леладу ца бехктохаме гIулакх, кхетаме организатораш а болаш. Дукха ла йоацIаш, КПСС горкома бюрос вьчa решенегIа освобожденни болача секретарий йоаккхача группака парте горкома Сийлен грамоташ елар. Уж ба нк. В. И. Ерославский, Н. Ф. Жилина, Р. П. Златорунская, Г. С. Мерзабенов, М. В. Сидельников, Р. Х. Темирханова, кхыбараш.

Шерал кIеззига тIех ца яьннай КПСС XXIV съезд дийначул тIахьагIа. Цу юкъа кIезига болх баьбац города юххьанцарча парторганизацеша цун историческа решенеш кхоачашъяра. Цхьабакъда, кIезига дац хIанзачул тIехьагIа кхоачашде дезаш дола бехктокхаме декхараш.

Экономика даькъе технически прогресса, къахьегама оасарле лакхъяра дарда тIа общественни производства экономически эффективность дIахо лакхъялга Iалашде гIертаргба коммунисташ. Цар декхар — продукци хьакра укх шера план 26 декабре пятилетка 1975 шера 5 декабре кхоачашъяр. Уж кхоачашдеро дизаш чIоагIа тIадакхийта а бохама ду партийни кулгал дикa чIоагIде а дезарга.

Идеологе даькъе КПСС XXIV съездо дIадехарашка хьажа къахьегамхошта дIахо коммунистически кхетам чIоагIагIа бала беза. Грознера къахьегамхой, деррига советски халкъ а санна, дика белгалдаккха кийчаш ба вай пачхьалкхен вахарера деза ди — СССР хьаь 50 шу дизар. Цу сийлахьча юбилейна кийчо ярах партийни организацеш лайла эц беррига идеологически болх чIоагIбара, къахьегамхошта интернационални кхетам динагIа балара.

Организационно-партийни балха тIа дIахо эргайоахаш тоаяна ерггац юххьанцарча парторганизацешта кулгалдара стили методаши, цар структура, кадраш хьахаржара, балхаш тIа дIанийсъяра, царна кхетам балара денински принципаша партийни вахаре нормаши йизаа кхоачашъе, парте чухьара демократи дегIаккхула еза, хIара коммуниста хьинар айде деза.

Уж декхараш толаме кхоачашделга эггара хьалха хIара партийни организаце денал, хьинарах тийша да.

Цулухьа укх шера март бетта пленуме парте городской комитето лаьрхIа дийцар «Юххьанцарча парторганизацей гIулакхаш дIахо тоадарахи КПСС XXIV съезда решенеш кхочашъяра даькъера цар лоархIаме лакхберахи» дола дош. Парте горкома пленума итогаш йийцар юххьанцарча цеховой парторганизацей секретарий ерригача городе къарча совещане.

И. ПРАВЕНЬКИЙ,
КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь.

ЧЕЛЯБИНСК. Болх бош болча 1-ча домнени пийшка лаьла Челябински металлургически заводо вIашагIйоллаш латт № 1 йола керда пийшк. Из домна шоана хIанз хилац хьаде ише болашагIа хургйа 1944 шера эггара хьалхара чоэ доначен укх 30 шера болх беш хьайоагIачен къонаарчуд. Къонаарча домнак бух сонача кхачадаца пайда эцар дукха кардa ир вIашагIъелла лелалац ноталл хьалйде лоадиIад цунгара. Чакхаш тIа а оттаь... вIашагIбола цo керда пийшк. Ха хьогIаоттача, къонаара домна йоашаргаш, лардаш йокхарча, лоболай новкъостала ешача моттигa лаьлда дIатIеюгаргья керда домна. ДIа-юха теттача мукъа доаяд 6 эзар тонн гаргга хургда. Цул тIехьагIа газоходаш, коммуникацеш дIахеттача яьнай.

«Уралстальконструкция» яхача управлене «Челябметаллургстрой» треста гIишлошъераша СССР хьаль 50 шу дизара сийна 1972 шера хьалхь ила сваш йола объект 15 дIалабра дьольхь чакха лаьхIад.

СУРТА ТIА: из болча новио хьеннай неидача домна шахта кошуна боах.

В. Клишницера сурт.
ТАСС фотохроника.

БОЛХ ТОАБЕННАБ

Нохч - ГIалгIай транспортни предприятешта юкъе хьалха дотташ я Грозненски автотранспортни предприятен коллектив. СССР 50 шу дизара сийна къахьегамо соагIот кийчдара хьинаре эльхьеташ ба транспортникаш.

ДIадахача шерашка пачхьалкхен план кхоачаш ца еш яр из предприяте. Из гIулакх дIахо ца мегаргдоацилга кхета а даь болх тоабара тIаерзаь дукха мероприятеш чакхъьадар уххаза.

Укх тIехьарча шин шера рентабельно болх беш д. автотранспортни предприяте коллектив.

ДIа - юха кхухьаш бола мухь дукхагIа хилийтара самосвалашта тIехьа прицепаш тувс. Цул соагIа машинаша баьеса шинь бергбоацаш мухь ийца дIалха машинаш мухь бахьаш кхайоргIаргйолаш гIулакх вIаштIехьдаьккхад. Из бахьан долаш автопаркаш пайда эцара коэффициент 0,8-нега кхоачаш лакхъеннай, из хул заданел дукхагIа.

Укх тIехьарча хана чIоагIа йоакхо ю цу предприяте материалашта кхомбарак хьурмат харан. ДIадахача ихе шера автобоахама водителаша кходаьд 1360,6 эзар килограмм бензин, кходаьча доагора чотах тиик бетта болх баьб предприяте. Цу юкъа кхоаьй 500 соагIа автопокрышка. 25 эзар киловатт - сахьат электроэнерги, балха юкъейихьай пачхьалхенна 150 эзар сом пайда беш йола 251 рационализаторски предложени.

Автопредпрехех пайда ийбe болабалар бахьан долаш дикиа лакхъеннай къахьегама оасарле, кхычахьа балха вахa йиш йолаш мутъавьалар 29 бeхдо. Цо шера кходу ахаш 10 эзар сом да.

Хьинаре юкъе а хьегаш миттa дика толамаш дахарах РСФСР автотранспорта Министерствоа автотранспортен тIоньинъйй болхлой профсоюза ЦК-си дIадахача шера йиьхагIча квартале цунна оалар кхоалагIа моттиги кхоалагIа ахчан премии. Автотранспортни предприятешта юкъе хьржача социалистически хьье хьалха латт коммунист В. И. Тесли керте латтача шоллагIча автоколонна коллектив.

СССР 50 шу дузача дикка сийлонца кийчъйхара кхоесам лоаттабеча автотранспортни предприяте коллективо бить бетта план 27-ча апреле кхоачаш а еш, цига ял соагIа дIа-юха бихьаб 20 эзар тонн халкъа боахама мухь. Пачхьалкхенна пайда бара заданин 10,8 процент тIехьхоачашъяь.

Миттa дика толамаш даха вIаштIехьдаьнад дикагIйола методаш балха юкъехкхьарах, централизованни хьесапе мехкдаьтта продукташ, гIишлой материалаш, кхыбола мухь дIа-юха кхахьарах.

Социалистически хьье хьалха латташ ба водителаш Вавилов, Кашаев, Карасев, Головченко, Абдулхамидов, кхы дукхабараш.

П. МИХАЙЛОВ.

БОККХА ТОЛАМ

Пачхьалкхенга юртбоахама продукци йоахкара илан тIехкхочашъярах - кIоаргIча пятилетка хьалхарча шера Грозненски района «Ермоловский» совхоза СССР юрта боахама Министерства профсоюзий ЦК карара кара тела ЦIе байракхи 8700 сом ахчан премии елар.

Укх шера 1 Мая сийна пачхьалкхенга хьайбай продукци йоахкара бить бетта план 115 проценти СССР хьаь 50 шу дизара сийна шера план цхьайтта бетташ кхоачашъе социалистически декхар тIаийцалар совхоза къахьегамхоша.

Цар шоай дош толамца кхоачашду. Пачхьалкхенга фуаш доакхара бить бетта план 122 процент, шура йоахкара — 127 процент, дулх — 180 процент кхоачашъяь.

Къаьстта дика къахьийтар доярхоша Джамбулатова Набиса, Кадырова Яхас, Гельмуханова Курпатус, коа тIара оаллаьараш жаладарашa — Шаипова Кхокаис, Лазарева Мариас, кхычар. Пха бетта план бить бетта кхоачашъяь цар.

Я. ЦУЕВ.

ДИКА ЧАКХЪЯЬЛАР ЗАНЯТЕШ

Укх 1971—1972 дешара шера «Ермоловский» совхоза центральни усадьбера марксизма - ленинизма партий школе дешабагIараша Iомадир марксистско - ленински философе шин даьцьаь хьалхара даьцьа — диалектически материализм. Укх денашка хилар тIехьара занятеш. ДешабаьгIараша шоай дийшачул итогаш йир.

Из ду уж итогаш. Билетий системагIа йир занятеш. ХIара билета тIа дар диалектически материализмах ших хаттар. Шоашка цхьачча билета тIарча хаттарашта жоп ла, цкъ тIа даьча хаттарашта а дика жоп тейлар дешабагIараша. Экзамен эцар хинир цар совхоза директор Х. И. Албогачиев.

Итогаш занятешка дика итоганьы дир бухгалтера А. И. Арчиев. Дика доашхаш дийцар из цIанош ахх дош марксистско - ленински [illegible] [illegible].

ДагIаргIадо кхетадергдолча хьафача моттигех дийцар совхоза кадрай инженера И. Х. Осканов марксистско - ленински философе Iамадеш дар, цу философе партера дош.

Дика доаяш дийцар итогаш занятешка бухгалтера Р. Б. Садиева «Объективни реальност йоахара диалектически кхьыхьа В. И. Ленина акар» яха дош.

Диалектически материализм дешаш кIоарга цо кхетадела хьахьоккхар совхоза керттерча экономиста И. В. Чипуранова. Из дика а даргIата а дийцар «Материалистически диалектика категореш», «Сущности дьаленни, Iаламен практикаиеи цар бола лоархIам», «КийслагIча пятилетка керттера декхар кхоачашдара объективни торонех КПСС XXIV-ча съездо ахаре кха дешаш.

Нийса а лоргIа. а дийцар ший билета тIара дешаш бухгалтера П. Ф. Абадиевас. Диалектически материализм ма дика кхетаеча хьахьоккхар итогаш занятешка У. А. Хаурбекова, А. И. Костоева, Л. С. Хашмуровас, И. А. Костоева, кхычар.

Дешара итогаш еш, — аьнад пропагандиста Х. И. Албогачиева белгалдаькхар, — шоаьс дика вIаштIехьбаькха а бeркате а болх баь дешара бIарччача шера занятеш ца хулаш моттиг ца хилар, дешабаьгIараша дика ладувгIар, дешарах царна цIенталшттара гIулакх хетар, диалектически материализма дешаш кIоаргга Iемар, къаьстта белгалбьхар дика гIа дийцараш. Диалектически материализма дешаш дика Iомадарах дешна новкъостал хургда хьахIалбагIача шера исторически материализм Iомадара, ахар из.

И. СМИРНОВ.

Письмо кепатеха деце а...

Укх шера март бетта Грозне ваьхача пенсионера Корнгоев Идриса Ахьмада письмо яздаьккхар «Сердало» редакцега. Пенсионер вогIашe а болх беш кинначa шийна доагIа ноеки Грозненски № 2 йолча пассажирски автотранспортни предприяте кулгалхоша бокъо йоацаш массеха бетта кIалхашдар дувцаш а хIаьта из хьалдийтара редакцегара новкъостал дехаш а дар из. Письмо вaха Нохч - ГIалгIай облсовпрофе дийхьайтадер. Облсовпрофа къахьегамен законаш отдела заведующо вон. Чухароннос укх тайпара жоп дайтад редакцега:

— Документашка хьежаш № 2 болча пассажирски автотранспортни предприяте болхлоеннд - пенсионерашта новкъа ийса дIа ца тодар облсовпрофа ревизора вон. Панченкова гучадаьнецa хайра сона. Миттa 1970 шера декабрь бетта, хIаьта дIадахача шера январь, февраль, сентябрь, октябрь бетташка вон. Корнгоевгара кхь а доакхаш предприяте администраца шоаш совлогагIа, дIатийна ахча сонтраха бюджете юкъдехьтаьттадa хьанад вон. Панченкос.

Къахьала ноеки доагIа вон. Корнгоево контролераллa болх беш хиннаа. ГIулакхерча законаш лоархIача цун ахала бетта 100 сомаа дукхагIа ца хиларгIа 18 сом ноеки ийна бокъо яр цун. Администраце цунна дIатейбоар 80, 40 сом да. Из законагIа доагIачула соалегIа дIатейбоа дика ахча толла а доаш вон. Корнгоевгара вIаньемала бокъа хилар администраце.

Администраце цар[illegible] кIалхьаждаль 80 сом ахча вон. Корнгоевгахо дIадешшад аьнаа облсовпрофага 21 апреле ноа бир пассажирски автотранспортни предприяте профсоюза местни комитета председатель вон. Дубовос.

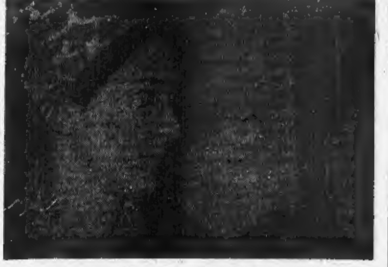

Пятилетка шоллагIча шера план ханал хьалха кхоачаш а еш, СССР хьаь 50 шу дузача даькъа [illegible] [illegible] къахьегамза хахте оттача В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлошта юкъе хьалха латтачарех я лаборантка Семелешова Елена Сергеевна. Мехкдаьтта продукташта цо еш йола анализаш массаза нийса хул.

СУРТА ТIА: болх беш я лаборантка Е. Семелешова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кхомбара тIехьа

Ер шу доладелча дена Грозненски локомотивни депо машиниста, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета депутата Стрельцов Михаила ахх тонн дизельни доагор кходаьд. Цу доагора чотах Грознера Минеральни Воды яхача кхачталца ворхI пассажирски поезд дIа - юха йига йиш я.

Цун опыт Iомаяра массехказа цунца рейсагIа баха хиниаб кхыбола машинисташ. Цар зийра машинистий цунна дика йоаэш хилари поезд ихаа ца пайса пайда эцаш хилари.

Грозненски локомотивни депо дукха бахьаш ду социалистически хьье хьалха латтачар опыт шерагIа йоаржара. «Машинистиита йир 10 рейс» яхача стенде хьалтеха йоаьц дикагIболча машинистий тайпах цIераш, цу тIа яздаь да рейсагIа ма мухь дIабихьаб, кходаь е доадаь доагор, поезд лелара режим.

Дизельни доагор кходеча хьинаре къахьегарна белгалбаьнна ба тепловозий машинисташ Гезель Владимир, Ильязов Ильдус, Скибо Владимир, Кристов Василий, ПотемкинтIар Геннадийи Владимири, Пыженков Владимир, кхы дукхахьараш а. Царех хIараннэ укх шера массеха тонн дизельни доагор кходаьд.

Г. ФЕДОРОВ.

АЛХХА КЕРДАДАРАШ

ГРОДНО. Хаша бутт хьалхагIа проектни низага, кхачаьйй С. О. Притыцкий цIерагIча химически комбината № 3 йола карбамида пон. ХIара хьалхарчул кхоаза дукхагIа азотни удобрениеш химически промышленноста боадаш кхоа мегаргда предприяте.

• • •

БАКУ. Метро хьалхарча тIаьттача жIоаьий юкагIа ехар Бакински метрополитена болх беш йолча «Улдуз» яхача станцеи хургйолча «Азизбекова» яхача станцеш юкъера топпах дIакъайла лаьтта латташ юкъ. Гаргакхоачадеш сийна экспрессаш лаьтта кIал гIолла бодача кердача наькъагIа уьаргйолаш да. Города центре промышленни зонея вIашагIъоалзайолийтаргья цо.

• • •

ЯРОСЛАВЛЬ. Ярославски моторни заводе дукха архацa йоллаьй «Кировец» яхача шин болча трактора лаьрхIа 300 говра низ бола двигатель. Цу тайпарча моторашa тракторий балха оасарле 30 процент лакхъергья, Iаламате сиха — сахьата 15 километра кхочаш — оахам до йиш хулийтаргья.

• • •

ТЕМИРТАУ (Казахски ССР). Керда рекорд оттадай Карагандински металлургически комбинате Социалистически Къахьегама Турпала Даркубеса Алтынбека бригадерча конвертерщикаша. Тахьа хьайтта минота — керпал шоаза соагIа сиха доладаь дола бола.

• • •

БАРНАУЛ. БIоастие шоне хьу лелаяр[illegible] Алтая лома хьаи тIа гIолла. Прителенски тайгерех Селенга хьун бесамарех Iенххьийтай ах миллион кубометр соагIа бенаха-дикача хьун. Из СибарегIа, Казахстане, Средни Азе, Кузбассе хьалхоча кердача гIишлошта лаьрхIа я.

(ТАСС).

• • •

КАРАЖАЛ (Карагандински область). Аьаьа рудай хьалхара топпаш хьалаьккхай «Западный Каражал» яхача хьалъеш латтача шахта забойщикаша. Предприяте кердагIа йолча оборудовани ийчъаь а хIара шера 1.100 эзар тонн руда лаха лаьрхIа а я. Из хургйа казахстански Магнитке керттера бодена бaз.

ПЕТРОПАВЛОВСК - КАМЧАТСКИЙ. Форда тIарча «Арктика» яхача цхьорий чакхдоахача кердача бааа, кхо зодали массеха форде тIехьашкаха а бита, Авачински бухте ахарь теесар. Польше хьаьча ю итт тайпарa цхьорий товараш хьоду. Делага бийсаннор ме бIаь тоннагь кхачалла гIораь продукци ерахь. Укх гаргарча денашка Берингово форда къалбаселенгахьа эггара хьалхара промыслови рейсагIа «Арктика».

ЧЕРНИГОВ. Сихаиинай ниалжоналгIа метр хьалха баьнаб «Черниговнефтегазразведка» трестера геологаш. Треста 13 шера историе чухь бурудеттараша цIи хоача Днепровско-Донской бора хьалбаккеда - малабуваь а рча дакъа тIа эксплуатаци дIавоааи мехкдаьтта доааа хиь, газоконденсатни хиь, газ йоаца пой ноттиг!

ОСИННИКИ (Кемеровски область). Ухалара Магнитогорски дIахьай беза мухь — ших эзар тонн — тIабола, кIорах отта составил. Из дIадиаар Новокузнецкe яхача станце локомотивне депо электровоза машинист, хьалха гIорде лейтенант хинна Е. М. Талиов вар. Йоага хIана тIабола цхьаьлга Кузбассера 9 мие, Коталее Дойхаь, Магнитогорски кхоачаргIйолаш лаьрхIа дар из. Состав кексунниа кIорах ттар хьалха фронтовикии машинаша, Осинниковски рудника шахтераш.

(ТАСС корр.).

ТІЕХЬАВУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

ПЛАНАШ КХОЧУШЪЯРАХ БОЛА БЕХКТОККХАМ АЙБЕ

Республикерчу дуккхачу кхолла деттачу промышленни предприятийн коллективаша Цхьоалагlча йолу сийлена цаьрьяхара апрель бетта хьинар айдевиц къахьегар бахьан долаш дика къахьегама совгlатаца шийдир Даьхенна. Апрель бетта задании бен бетта плана толамца кхочушдийр «Горскнефть» мехкадаьттан газ йоахача управлене, А. Шерипова цlерагlча Грозненски мехкадаьтта чакхдоахачу завода, производственно-энергетически конторе, Грозненски ремонтно-механически заводо, «Нефтехимавтоматика», «Электроприбор», электромеханически заводий, швейно-производственни объединене, Нохч-Гlалгlай химически завода, гlишлой материалийн гlишлой индустрин Аргунски комбината, Ермоловски леспромхоза, Слепцовски консервни завода, кхыча предприятий коллективаша. Цу предприятий коллективаша планал совгlа далийна боккхачу хlоттарчу дуккхачу маьхкара тайп-тайпана продукци, къахьегамна онсарле лакхьяра адамаш тlехкхочушдийр.

Цхьаболчара, социалистически ийъе хьалха лаьттачарна карегlдийнарш дика дала а продукцин реализаци ера бен бетта план республика промышленносте кхочушъеьна, план толамца кхочушъеш хилла дlадахийта хlинца 2,92 миллион сом маьхка продукци дlа ца йохьийтаме йисар. Цул кертера бахьна да уьш тlехьаьрча хено йцийолла предприятешна эсала болх бен хилар, пачхьалкхан план кхочушъяра доьттабу къонсам ладегlбалийтар. Масала, апрель бетта цуьнгара эсала къахьегар бахьан долаш Даьхен декхар тlаьхьа «Малгобекнефть», «Старогрознефть» мехкадаьттан газ йоахача управленей, Вознесенски газ чакхйоахача завода, И. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкадаьтта чакхдоахачу завода, Грозненски ьшикбетона конструкцей завода, Старопромысловски кирпичнаш ечу завода, «Чечингушводстрой» треста Аргунски ьшикбетона изделией завода, Назрановски кхолламе, кхин предприятий коллективаша.

Дуккхачу хено дахчу пачхьалкхан план кхочушца ца ш а ну цlарна яхана предприятий дуккхачехь. Продукцин реализаци ера бен бетта план кхочушца ца еш йисар республикерчу 22 промышленни предприяте, цо бахьан долаш Даьхенна дlа ца яхна йисар 6,6 миллион сомана маьхка продукци. Эттара чlоагlегlа тlехьаьрча предприятий юкъа кхеха лехьа цепатох.

Пятилетка шолгlача шера бен бетта итогашца хьаьжча къасттъ къаьсте предприятеш йиса ца лаш. «Грознефть», «Грознефтехимзаводы» объединенеш, кхечу промышленноста Министерствана хьаьрта продуктий производственни управлене, кешйоахац управлене коллективаш тlехьайисан хилар. Цу объединенешта, управленешта чубоегlача дуккхача предприятий коллективаша кхочушъяьйц къахьегама онсарле лакхьяра бен бетта задании. Ерриг а 39 предприятечу коллективо кхочушъяьйа къахьегама онсарле лакхьяра план, из бахьан долаш республика промышленносте къахьегама онсарле планагlа дийрхlачуд лохагlа хилар.

Парте горкомаш райкомаш, министерствий кулгалхой, объединенией, управленей, предприятий кулгалхой, юкхьешцара партийни профсоюзни организацеш декхарийла и цу гlуллакха а йоагlаш йола выводаш а. Оперативни заданеш тlаьйна социалистически декхарийн мынта кхочушду хьовац денна тlахьожам доьттаберлбола гlуллакх вlаштlехьдаккха деза. Тlехьайисача участкашта эша новкъостал а деш, цар пачхьалкхан планаш тlаьйна социалистически декхараш кхочушдергдола гlуллакх вlаштlехьдаккха деза боахамий кулгалхошъ, специалисташа.

Дlано да метергдолаш гlуллакх дац дуккхача боахамий кулгалхоша продукцех боагlа мах хилийта хьакхьачабац кхаш бахьаш а уггаргlа плалнаш кхочуш ца яр. Опыто хьахьакхад планированеи экономически стимулированен кхолламе пайда эцарах хила хила производственни, экономически службай къахьегама кхетамца вlаштlехьдаккхача. Предприятий коллективаша пачхьалкхан планаш кхочушъеш хилар, цар ритмично бола бен хилар, шийн хьалхара промышленни продукци дlа а ухийта, потребителашна иза чlоагlа йола бум аьттаде хилар.

Вай планаш йоккхий а, шуьбаьда, шийса кхочушъяра планаш йола а, хlина ерчу уж этенче териалдаьш производства дерриг хьалаш тороназан, пайда эцамза йиса резервш. Хьалхо а парте горкомацо, райкомацо, юкхьешцарча партийни организацеш боагlача тайпара сарцагlдадац къахьегамхой йолиш болча тороех бийза пайда эцара, ба боагlаш бола бен бен къахьегам эсала вlаштlехьбаьккхача, план кхочуш ца еча предприятий кулгалхошта, специалисташта. Белгалдаккха деза да республикански газетийн тlа пачхьалкхан план тlаьйна социалистически декхараш мынта кхочушдучу хьахьожам йола материалаш лекаттаца хилар тlехьайисача предприятешта практика еш хилар. Цхьаберда парткомаша, ведомствий, предприятий кулгалхоша хьаьц эргтаквна боагlаш бола доьрхlам а бен кхопл лац, из гlуллакх дlано ца дитайтара дочох лаьна хоам бац.

Май бутт чекхбоьлаш латт. Кастта хьахургбу пятилетка шолгlача шера хьалхарчу ах шерара тlехьара бутт. Дерригa шинзаш сарцагlдара деза май бетта задании ах шера планаш толамца кхочушъяра.

Ерригa производствени коллективаш, къасстта тlехьайисача предприятий коллективаш декхарийла и къахьегама темпаш лакхьяра хьаьдда йола мероприятеш белгалъе, технически прогресс ерга еккъе, дlахо а производства экономически эффективность лакхъе. Цу гlуллакха даим тlахьожам лоттабе беза партийни профсоюзни организацеша, тоьба беза къахьегамхошта юкъе беш бола организаторски кхетаме болх.

Продукцин реализаци ера 1972 шера бен бетта план кхочушдар цу предприятеш

Предприятеш	Директор	Парторганизацин секретарь	План кхочушдар, процент
«Малгобекнефть» мехкадаьттан газ йоала управлени	С. А. Плиев	П. А. Бусев	91
«Старогрознефть» НГДУ	К. И. Ивинский	А. Д. Горепекин	97
Вознесенски газ чакхйоала завод	Л. Н. Ширшов	А. З. Хабибуллин	87
И. Анисимова цlерагlа Новогрозненски мехкадаьтта чакхдоаха завод	В. З. Мальниченко	Ф. С. Крaвцов	94
«Трансмаш» завод	В. М. Медведев	Ф. Л. Исаев	99,7
Грозненски ьшикбетона конструкций завод	С. Р. Константинов	В. П. Живов	78
Крупнопанельни домостроение Аргунски завод	М. Г. Маймин	А.-М. Х. Дудаев	93
Гудермесски кирпичаш ю завод	А. З. Хункаев	А. У. Усмаев	66
Назрановски трикотажни фабрика	А.-Г. С. Дзостов	Я. М. Мальсагов	60
Кота гlире бу фабрика	А. Х. Мурдаев	М. П. Антоненко	96
Кондитерски фабрика	С. М. Вакаев	П. Х. Абрамович	86
«Чечингушводстрой» треста Аргунски ьшикбетона изделий завод	А. Г. Гуревич	А. М. Мульник	74
Назрановски мелькомбинат	М. Ю. Белхароев директора декхараш кхочушдер	С. М. Мудольгов	82
Ножай-Юртовски райпромкомбинат	Н. Х. Ильясов	—	77
Старопромысловски кирпичаш ю завод	А. Ю. Исмаилов	О. Д. Бутова	96
Сунженски маслосырзавод	А. У. Алиев	В. В. Ткаченко	90
«Комсомольский» винзавод	В. К. Чагаев	Н. И. Осипов	87

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАР

Пятилетка шолгlача шера план хаьнал хьалха кхочуш а еш, СССР 50 шо дуьзча юбилейна сийлена цаьрьяхара доккхий декхараш тlаьйнад Грозненски «Автоспецоборудование» опытно-экспериментальни завода коллективо. Уж толамца кхочушдара шерра социалистически ихь йоакхаьнй цига. Яхье баьпначарна юкъе хlоьалехьа дукха йоаххой ба ах шера плана тlаьйна социалистически декхараш кхочушдаь. Царех ва токарни автоматийн полуавтоматийн наладчик Арусов Альберт. Цу цехерча болхлоша юкъе эттера хьалхарчарна ийе ден задании дин дайхаь кхочушъяра йола инициатива хьалъьйр ца. Цу денхъе ше дийна дош толамца кхочушду цо. Юкъара лаьрхlача сменагlа йола нормаш 170—180 процент кхочуш а еш, пхе ден задании хьаь дийнахь кхочушъю цо.

Мишта вlаштlехьдаьл-техш Арусов Альберта уж толамаш дина? Цун керттера бахьан да шай балхах ла дика кхетаlш хилар, балха ла эхьа йоз ца ю. ше болх беча станокашка биззача иззашца цо болх байтар. Iуйренна болх бе смена йоланлалехьа ший станокаш дика кийчъю цо. Цун вlаштlехьдовла цхьан хенна массеха станока тlа болх бе. Цудуха денгара денга дикагlа хьаlош цун болх. Ше дика болх бераш совгlа шийна дола латтача наладчикашта а чlоагlа новкъостал ду цо.

Шийца къахьегаш болча ноха шийн опыт дlадала, цар болх дикагlа дlаргlоргбола мамъеш доаьйташ каст-каста ю йиш я из. «Шеха коллективо сий — са сийа йзача денхах къахьегаш ва из. Цеха къахьегаш болча кхьча болхлошца бахча - дика производственни, тешаме новкъост, ва оаз цунах.

Ший балха онсарле лакхъе эларах кхочушбаьбаь lац цо. Арусов. Из хадлаш цердадараш производствена юкъе а кхухьаш, цо къонсам доьттабу кийчъю продукции дикагlа хилийтара. Цу деннъе а дика толам баьшхоб цо. Цхьа моттиг нийсаш цо кийчъяь продукции брак йолаш. Цудухьа цехе эттара хьалхарчарна технически тlахьожама отдела болхлой тlахьожам боацаш дlайайа йола йар цо кийчъю продукци. Цунна сийлахь коммунистически къахьегама ударник аха сийлен цlи. Цу цlера ший лайха а доьттадаш чаь шера массехаза карара хара тело Шо вымпел кьяхкай цо.

Дика болх берал совгlа общественни балха тlа [illegible] лош цо. Из ва профсоюза цехкома член, дружинник, агитатор.

Дукха совгlаташ тийнцад цунна. Уих тlехьарча шерашка массеза сийлен грамота синай, хlьата къахьегама книжка тlа дlа а лдеш яьна баркалаш дукха да.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТlА: наладчик А. Арусов.

Ж. ПЛИЕВА сурт.

15 КЕРДА МАРШРУТ ВІАШАГІЬЕЛЛАЙ

СССР 50 шу дизара сийлен вехте латт Грозненски вагонни депо кагирхой. Хlара шар дlа мел доладьча гlуллакхо гуш ба къахьегама сийг. Социалистически ихье хьалхе долаю технически ьажара пункта комсомольско - кагирхой смена. Хlаранеча гарантийни путевкаш а луш мехкадьтта маршруташ кийчъеш ба вагонашка хьежараш, слесараш - ходовикаш, слесараш - автоматчикаш, хьибараш.

Ер шу доладелча дена 9 эзар вагона ремонт ьяй пункта болхлочи специалисташа. Цу гlуллакхо торо хилийтай мехкадьтта продукташ дlа-юха дехьаргlоад 15 маршрут вlашагlйолла. Из деча кьинара дальлоацаш кийнаб къона вагонашка хьежараш Дубинин Юрий, Филимонов Владимир, слесараш Дудаев Баха, Шаипова Зухра, Хумашева Зина, Бабрикина Анна, кхьбараш.

Г. ФЕДОРОВ.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА

КПСС обкома пленума итогаш юьц

Хlана республика юххьенцарча партийни организацешка «СССР хьаль 50 шу дизара кийчо яра хьалгъехьара» КПСС ЦК сецам кхочушбара де деварех», «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа идеологически балх тоабара областной партийни организаце декхарех» аха денаш дийцача КПСС Нохч - Гlалгlай обкома V пленума итогаш юцаш собранеш чакхйиш.

Хlанзе дуккхача городской организацей коммунисташа шоай собранешка дийцад уж дошаш, кхетта масала, кондитерски фабрике, «Чечингсельстрой» треста ьшикабетонни конструкцей, ацетонни заводашка, Нохч - Гlалгlай гlишлой управлене СМУ-8, Грозненски мехкадаьтта техникумо, кхычахьа.

СССР хьаль 50 шу дизара духа йоаргllера кахьадахараш къахьегамхой коммунистически кхетамца хьалкхебелга тоадараш керда декхараш уггадеча коммунисташа из балх вlаштlехьбаккхача нийсалу кхочушдоацараш хьагучадах, уж дlадахара инзаькъаш белгалду, халкъашта юкъера доттагlал чlоагlдара хоадамбеллаш йола мероприятеш чакхйоах.

Кондитерски фабрика коммунисташа дийцар бедал лоаттача организацеша шоай декхараш во кхочушду, яхаш. Бахха чlоагlа lатикъаш дела уж кхочушбоацараш дlадахара лакхо ихьтача партийнаш боалам организацешкара гlо дийхар цар.

Дерригa дика да ала йиш яц ацетонни завода коллективе балха тlа. Укхаза каст-каста йийслу къахьегама а, производственна а дисциплина талхаеш моттиган. Хlаьта партбюро, профсоюзни завком, комсомольски организаци къахьегамхой дисциплина чlоагlъяра, коммунистийн комсомольцийн авангарди лоарlам лакхбара хайра хlана дели яц, цудухьа массехк керттерча хьакхамех тlехьайисе из завод.

СМУ-8, дахчан хlанаш еча заводашка коммунисташа шоай организацей партбюрошкара социалистически ихь вlаштlехьйоакхарагa тоалелга хьадийхар.

Белгалде доагlа КПСС Нохч-Гlалгlай обкома V пленума итогаш юцаш еш йола собранеш беррига хlана бац аьнна коммунисташ тlаболаш а, царех дуккхачар къамаьлаш деш а чакхъяьлаш хилар.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Лакхехьарча Совета Президиума ергlанара заседани хилар. Цига дийцар город Грозне Заводской района кагирхой къахьегама, дешарa, бытa, садаlара хьалаш тоадарах а республикерча къахьегамхошта праваш кхетам балабарах а дола дешаш.

Хьалхарча дешах лаьца доклад лаьр райсовета исполкома председатела нов. О. И. Дробязко яр, содоклад лаьр — кагирхой дешашта йолча Лакхехьарча Совета массахарча комиссе председатель нов. Н. И. Громов.

Президиумо белгалдаьккхар, кагирхой балара, бытa хьалаш тоадарa, царна кхетам балара районе чlоагlа болх беш хилар. Дуккхагlйолча предприятешка болхлой говзал лакхъяр курсаш, коммунистически къахьегама школаш яхай, lемалу пекаш, классни цlенеш вlашагlдаккхад.

Дуккха дика керда гlуллакхаш дlадоладераш комсомольцаша кагирхоша ба. В. И. Ленина цlерагlча мехкадьтта чакхдоахача заводе инициатива дlайолайяр цар — «Хlокхуйн кхом ца беши хьурмат ца деши цхьа ди ма хилда», «Грознефтехимремстрой» тресте къона гlишлошъераш тlаьхьийхар бархl саьата программа ворхl саьата кхочушъяра, и. кх. дl.

Болх беча кагирхоех хlара виьлагlа вар коммунистически къахьегама ударник ва. Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкадьтта чакхдоахача завода 600 къонача производственни хенал хьалха кхочушъяьй йисагlча пятилетка хьалхарча шера план.

Уих тlехьарча шин шера 2 эзар керда болхло кийчъяь, 10 эзар совгlйар шоай говзал лакхъяьй. Къонача болхлоех специалистех дуккхагlбараша балха боллашехьа а вузашка, техникумашка, болх беча кагирхой школашка деш, рационализаторски общественни балха юкъе дакъа лоац.

Дуккхача предприятешка керда тlабаьккхараш болхлошта юкъе бахийта хийтбеш lадал да. Чlоагlа уйла тlайохийт кагирхошна салоlийла вlаштlехьдаккхара.

Спортивни комплексаш, дешабана ва йоацача берий учреждениеш, кхыйола социально - бытовой учреждениеш шерьяра гlуллакхаш ду районе.

Цунца цхьана Президиумо белгалдаьккхар, районе болх беча наьха 40 процент бараш 30 шерал тlех хенаш йоаца кагирхой болламаша а, царна, къаьстта а бахача наха гlуллакхаш деча сферен торговлен балхаш деча кагирхошта кхетам балара йоагlача тайпара уйла тlайохийтац ца хилар.

Дуккхача предприятешка хlана а эсала вlаштlехьдаьккхад общеобразовательни профессионально - технически дешар lомаделга, къонача болхлошта шолагlа профессеш lомаелга. 3 эзар гаргга къона болхло ва районе юкъера образовани йоацаш, хlаьта болх беча кагирхой школашка дешаш ухаш 1800 саг мара вац, цу тlа а царех дикъагlа дакъа хlана бац аьнна бараьна дешар дlаккхессад.

Кагирхошта юкъера культурно-массови болх эсала лелабу Новогрозненски мехкадьтта чакхдоахачен ацетоновни заводий клубашка. Кагирхой цхьайолча общежитешкара воспитателаш образованеи организаторски кхетамеи дийнача шоай болх тlабохьалуш бац. Общежитей советаша эсала леладу кагирхоша салоlийла вlаштlехьдаккхара дешаш. Цкъаза кагирхой хьайтанаш царна эзаралаш тержал ца деш уттаю цар

болх пландаш. Хlаца а дlахьалаш къахьегамен производственни дисциплина, общественни порядок телхаеш, зулламаш лаладеш йола моттиган.

Цу дешах лаьца тlаьйнача сецам тlа Лакхехьарча Совета Президиумо райсовета исполкомаш декхарийла лей белгалдаьха кхочушбоацараш дlадахеш кагирхой къахьегама, образовании, бытa, садаlара хьалаш тоадара дахза дарглоацар дец.

Шолагlча дешах лаьца къамаьл дир юстице министра нов. М. А. Алдонтова. Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьккхар, советски законодательство дlадовзийтараш гражданашта прававий кхетам балараш беш бола болх КПСС XXIV съезда решенешка а партей правительствой указанешка а хьежжа республике кхочушдукха тоабаь хилар. Уж дешаш дувц Советий исполкомий сессеш заседанешкаш. Республике болх беш я правови знаней 14 халкъа университети правови факультети, цу дешах лаьца дуккхагlа йийшай лекцеш докладаш. Шерагlа доагlаьхкай газетий редакцешкара общественни юридически консультацеш, штате йоаца правови отделаш, «Къонача юристий» кружокаш. Правови знанешта пропаганда дикагlа ю кинойоазоно, телевидене, радиовещане. Теркам дуккхагlа тlабохийт кагирхошта правови кхетам балара.

Цхьабаьккъда, беш бола болх хlана а партей XXIV съездо дlадехараша ма йхара бац. Дуккха моттиган нийслу кхетам балара гlуллакха лекцеши пропагандах дерттlа пайда ца боалаш, беседаш, тематически сайрен ера, юстице, административни органий болхлошца вlашагlбетталуйта вlаштlехьдаккхара бизза пайда эцац культурно - просветительни учреждениеш тороех.

Кlезига доаьйт доладараш боахаш лелабарех правови дешаш, йоагl-йоагlача министерствий ведомствий кулгалхой пропаганда ца еш сайцаб хих пайда эцарах. lалам лорадарах, указцlено лорайрах, лаьттах пайда эцарах долча законашта, чуlеча цlеной, финансови, гражданскй законодательстване, паспортни режима. Кхочушболлаш шерра дlайоазийтац моттигерча Советий цар отделий решенеш кхыйола хьтамаш.

Дуккхача моттиганашка коллективашкара гlуллакхаш ниитад а ца хьожаш ю пропаганда, социалистически общежитен правилаш, права нормаш толхдеш болча наха дlаккхачац цо.

Къахьегамхой депутатий районни городской Советий исполкомашта яхийта йоагlача тайпара уйла тlаяхийтац правови пропаганда дешашта.

Тlаьйцача сецам тlа Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьа правови пропагандех къахьегамхошта правови кхетам хулгеш тоадара тlадерзадаь гlуллакхаш. Моттигерча Советий исполкомашта, йоагl-йоагlача министерствий ведомствий кулгалхошта тlаднилад из болх чакхбоаккхара хьалда планаш оттаелга.

Цу заседане тlаьйнар дукха берам долча полномочие совгlаташ лаларах дола Указаш, кхыдола дешаш а дийцар.

СССР хьаль 50 шу дизарга

ВІАШИ КЪОАСТАДЕШ ДОАЦА ДОАЗОНАШ

Статьи автор Альгимантас Лебединскас — литовец. Московски пачхьалкхан университет йистеьккха ва. Цул тlехьагlа политически экономи хьехаш хинна Вильнюсски педагогически институте, дуьнен социалистически системе экономика Институте аспирантуре йистеьккхай, цига 1966 шера экономически lилмай кандидат хинна цох. Хlанз Лебединскас цхьан хьалхара lилма - тохкама институте сектора заведующи ва. Дуккха lилма балхаш да цун, периодически кепайоазо тlа статьяш цхьа.

ЦХЬА дезал хилара, шийсхой строй кьалашха вlаштlелдата гlерташ хилара уйла хиннай хlанз СССР-е долаш къамий халкъийн дикагlболча ингийн. «...Россеца ца хилча хlалакхурга вай, — яхад гlоравьнайн казакски просветитела Чокан Валиханова XIX-е бlаьшере. — Эпсашца ца хилар — из просвещени йоацаш дисар, доспотик боадон чун дахар да». Къаьнарча Россе кхыча миlнига из уйла йийнай сийлахь-воккхача латышски поэта Ян Райниса: «Россех Латви дlакъоастаяр из вахара экономически кlийленах вккхар хургдарь.

Цу ханарча хьалха латтача наьха уйлаш дерригача халкъий эрсашна пхьатарра йолча бокъонца ийхха цхьнагlо кулге исторически хилана даргаоацаш хилар исторе ше хlанз дьахьехад. СССР-е тахан из хьалда дуккаш хинна махкана далла а йицъенна йистош, кьел бовъо ца хилар. Общественно - культурни отношенеи а экономически дегlалара а хьакхьехь вlешин вlаьхий кинпал хьащаш.

Дуккха ха йоацаш со вилар Средни Азе цхьан республике — Таджикистане. Сайна бlаргалайра сона укхаза хинна геттара доккхий хинна хувшамаш. Хьаьцаргба вай духхьал цхьа хьокхам, моллагlча а пачхьалкхан экономически низа хlенара дьокхам—цхьан сага сих электроэнерги мехкар. 1970 шера 1101 киловатт-сахьат электроэнерги ьыкхар. Хlаьта Таджикистана лоалахарча мехкашка Афганистане — 20, Пакистане — 47, Иране — 210. Къахьегам дукха безача таджикски халкъа карагlдаьнкарий лоархlам ца бе валлаш со, хlаьта шийна цхьаннена, эрсий, украинций Советски Союза кхьча республикай аккалий новкъостал доацаш, ерригсоюзни къахьегам ца бекъаш электрификацеи экономика кхьча довнъошкен кхтаэ толамаш доахалургдарий? Доахалургдацар аьнна дет.

Хlанз Таджикистане, Вахш ака яа дн тlа йоккха гlишло я хьалъеш: хьаьеш я Нурекски гидроэлектростанци, ала а йоагlаш дуиах оал дерригача халкъа гlишло. Из дац алхха таджикаша кхьча къдаех болча наха цхьагlа бейх беш хилар. Эггара чоалйане йола оборудовани мехка масе а миlнигера йоагlа укхазадеррига адресаш дувца хала да. Бакъда Нурекски ГЭС цхьан республикана доарlам болаш кинца lаш, из бола бе йолалийтача укхаза цхьан сага сих лаьрхlа кхи эзар киловатт-сахьат электроэнерги йоаккхартьала а хlаьта кхи лехка лаьтта хlама ца эцашаш бlаь эзар гектар дукхагlа хургдала а. Нурека электроэнерги Средни Азе вlашагlкхийттача системах дlаккхетаргъя, хlаьта цул тlехьагlа — Советски Союза цаl йолча энергокольцох.

Къаьст-къаьста йолча республикашта духхьал шоашка дулургдоаьача хlамай материальни къахьегамен ресурсаш вlашагlтохара масалаш кlезига дац доаладе. Бокхъалдар аьнча, СССР-е керттера экономически декхараш кхочушду беррыгама мехка халкъий юкъарча низашца. Цул совгlа мишта йиз вlашагlтохаро йиш хулийт дувен тlа цlаккха ца хинна дуьцакаш толамца де. Дагадоаргlа вайна Урале легендарни зыбка руда Магнитки Кузбасса Сибарегlа металлургически ба ец хьакъ. Тайп-тайпанара къамий миллионаш болча наьха къахьегам дlабахаб мекха эггара йlаьхагlарех йола моттиг а хинна дlаттача Казахстана еттам миллионаш гектараш хула летттам карадерзадеча. 39 къамах болча наха дакъа лоац Средни Азе ьесаленашка 850 километр дlаьхе йола Каракумски канал хьалеча. Хlанз кьяхулаш а хlензе кховшаъе йолаш а а Казахстанеи Средни Азеи инъача районашца Сибарегlарех Къилбаседерех хиш доаладара геттара йоккхий проекташ.

Советий lаьдда латтача шерашка хьа а дикна чlоагlъенний мехка къамашташ халкъаштен юкъера керда, социалистически отношенеш. Къаьст-къаьста республикаш а бlаьча хьайцача пачхьалкха а экономически дегlахара дакъа царех хьахкилар берригa моллe тоабалийтарен цун экономически низ чlоагlбарех дукха берате цхьана къахьегама. Цуна дола масала да Татаре Башкирен мехкадьтта доаккха йоккхий центраш хьаяр. Царга доаша новкъостал кхьячар азербайджански столица Баку мехкадьттахошкара, хlаьта цар опыто сидир Сибарегlен мехкадьттан гази йоала вlаьхий моттиган чарагвдаенга. Хlаьта цхьанна йовзуш доацача мехкадьттан газа магистралеш хьаккилар тайп-тайпарча республикашка дуккха керда промышленни центраш ьекара лела.

Советски Союза экономика дегlайоагlа къахьегам бокъарен производительни низаш дlа-юха нийсдарен планови оптимальни схемига хьажжа. Из ара доархlам а бу. мадоагlа ийс а ду хlара республика а пачхьалкхен юкъара а хьашташ. «Материальни средствашни низашн вlашагlтохаро, советски халкъашта юкъера цlена вlаши деча новкъостало йиш хилийтар ерригача республикашка чlоагlа дегlаена промышленни боккха механизироваьнни юрта боахам хьабее, — йоах «Советски Социалистически Республикай Союз хьаль 50 шу дизара кийча врах» бола КПСС ЦК сецам тlа.

Хlара республика боахам комплексагlа дегlабоагlа. Цхьан дегlорахьа цо новкъостал ду цар экономика хьатарра а ийса а хургйолаш дlахо а лакхъяра, вокх дегlорахь—хьадда материальни толамагlа а хулийт: бахазагlа пайда ей моттигерча ресурсех, кlезиглу транспортера дlадодар. Республикашта юкъарча административни доазонаша хьостадац вежарашка дола халкъаш. Шерра дегlайоагlа республикашта кьерек территориальни производствени комплексаш, тlа-тlа аккагlа хул производства кооперацe гlоллара бувзамаш. Иштта йола политика лелаяр бахьан долаш республикашкеи экономически районашкеи боахамашта специализаци ера боарам чlоагlа лакхбенна. Хlаьта из производства эффективность лакхъяра лоархlаме фактор я, Советски пачхьалкхено цун боккха лоархlам а бу.

Хьажаргъя вай Украина. Мехка экономикe боккха лоархlам болаш боахама цхьаккха дакъа дац укхаза. Хlаьта а Украинала йоагlаш йолча специализацех оалалурга. Мехка доагара хьаштехь кхочашдеча къаьстта лоархlаме дакъа лоац республика, укхаза а динамически хlоран промышленносте, Iаьржача металлурге, энергоцецанни машинаш ю шеш бола предприятеш.

Немни хи тlарча гидроресурселa торфаьн совгlа лоадаш [illegible] бедаьнна задасаш йоацача са Литве [illegible] тlехьар [illegible] хьаьгъехьа кунеш тlа эггара керттерчарех цхьа моттиг доац. Республика кьагойт социалистически строй хьаьакха болла кийчча ца кьадейшка хулар ног эффективни вlаши найдане да. Хlара дакъа а бlаргча дьейна пачхьалкхен а хьаштанашта а ма сийнара производительни низашна мишта дlаьий йоа йиш я. Иштта йола станокаш хьаю Росси Украина. Литвей хувиаьаш лакхйни йола минеральни удобренеш укхаза хьаш парткерча доакхьа боабуссия бедалаш, хlаьта литвей хоза мебель советски наьха фумашка эттаргъяхар Карелерa хьу ца хилча.

Российски Федераци территорега дилача эттара йоккхагlйола республика я, из дерриг аьнча, промышленни потенциала хьакъедья а. Цун европерча даьхь тlа дегlадаьхна да обрабатывающи промышленность традиционни доакьош. хlаьта малхбоалехьа хьалъю лаьттагlара комплексагlа рузкъаш доаял. бедал чакхйоакка, кийча изделеш арахеча геттара йоккхий территориально - производственни центраш.

Массо а республикашка йолх Белоруссера трактораши вычислительни машинаши. Закавказьа республикашка лу цитрусаш, чай, геттара дика чкъегlар, коньяк, царца цхьана автомобилаш, мехкадьтта оборудовани, вычислительни машинаш. Мехка тайп-тайпарча миlнигашка кхоач Средни Азера бамби, мехкаьтта, газ, юртбоахама машинаш.

Иштта «пурча экспорта» продукци дlа-юха ийсъяра масалаш кхи а доаладе йиш хургъяр, бакъда, сона хетачох, дийшачо а къаьста хьахьокх ийсача планови дарда тlа а чура геттара йоккха рынок йолаш а товараш, финансови къахьегамен ресурсаш. Iалматехнически карагlдаьнкараш, опыт ерригача республикашна чlоагlа вlаши хувцилга lалашду цаl йола боахама механизм СССР-е болх беш хилар. Цу механизмо ийса болх беш далларах пайда боал массанена а.

Iалама, материальни, хьаьна геттара йоккхий ресурсаш пачхьалкхено халкъа боахама комплексе вlашагlтохара хьрда интернациональни производительни низ балар. Экономически низага дlадеч мелха из комплекс дика хи я къаьст-къаьстача республикай экономически потенциалий маьлагlа йолча арифметически сумал. Социалистически принципий тlа дьаь из пачхьалкхен цхьоагlо хилар бахьан долаш дукхьал ах бlаь шера Советски Союза дегlахь беча боахамтара хlара республика а ерригa пачхьалкхе а экономически, lилматехнически, культурни хьакъьехь бохалларгa кхочача лаьх ба.

(АПН).

ДЕГА БЕЗАБЕННА БОЛХ

Сайпар цIуьза баскилгаш. Сатем эттар пассажахьа. Сатессар, кьахилар керда ди. Хьахоз гоне ху тата. Ремонтин сангар тIа даьттача паровоза-кIаллара хьаравальлар кийсвенна къонах, вазуто бIехдаь фентан хьуьзам доагIа бе а доаллаш. Из вар ТУ-4 тепловоза машинист коммунистически къахьегама ударник Торкоев Iусмана ИбрахIим. Ныкъа араваланехьа тепловозага хьожаш из воаллаш, тIаккхьчар ео цунна.

Цунна дукха къамаьл де ца хилаллар.

— Балха вала сиха ва кьона со, — аьлар цо, аз бедк ца бакхар дехаш санна. ТIаккха паровоза кабина чу дIачудаьлар уьо.

Тийрка дукъа босенашка гIолла йода поезд, каст-каста гола а тохаш.

Машиниста куьг штурвала тIа ерт.

— Давлени я-теш?

— Давлени нормагIа ма йоагIар я, — оалаш хоз машиниста гIонче. Машинисто меллашца шийна хьатIаоза штурвала рычаг. Прибора стрелка хьахьока минута 1500 го боаккхаш хилар.

— ГIулакх вIаштIехьа да.

— ХIана дергдаш, хьалтIа дошорда вай, — бIубенна юхайист хуя машинист. Мухалех аьлe шаьрача новкъа йоала поезд...

Машиниськъа професси дукхаезаелар ИбрахIима бер долча хана денз, уж Целинограде бахчш. БIарча денош доахар по дено коз. Цига дар кукяха тайп-тайпара паровозаш. Царех цхьадараш дено бIеха долаш чудоагIар, арадоалларащ цIена, тоадаь хулар. Сахьаташ доахар кIаьнко царга хьежаш.

Ма чIоагIа безам бар цуи машиниста кабина чу вала, рычагаш бе йоккха, прибораша фу йоакха. Цкъа дог уьа а этта, машинастагара дийдар цо ше кабина чу валийтар.

— ХьатIавала!, — аьлар воккхо. Ма божкха кхаъ хилар цох кIаькка.

...Городе МалгIабике баха денал цIабаькхача, ИбрахIима хезар ИГДУ промыслови машинальхъа машинистий гIончий курсаш хьаелл/аьнна. Кхы уйла ца еш, цу сахьата заявлени елар ИбрахIимa...

Курсаш чаккхьакачул тIехьатIа бархI шера болх баьб цо. Цу хана денз 60000 километр ниъкъ баьб Торкоева цкъа авари ца еш.

— Авари хургйола моттигаш кIезига нийсъеннаяц сона, — йоах ИбрахIима. — Бакъда царех цаI цIаккха а йицлургйоацаш дага латт сона.

Машиниста гIонча волаш ИбрахIимa болх беча хана дар ял. «Новая», «Серго» яхача станцешта юкъерча новкъа машинист ца могаш хилар. Станце дIакхаччалца поезд дIайига аьнна ИбрахIима тIадиллар цо. Ныкъага чIоагIа тьожаш вар ИбрахIим. Паровоза лампаша сийрда баьккхача новкъа уллаш цхьа саг бIаргавайра цунна. Цу сахьате тормоза техар, поезд хIаьта а ца сецаш йодаш яр. Рельсаш тIа уллача сага йхо метр наьа гаьна йоаццаш сецар поезд...

Дикa Iомальй Торкоев ИбрахIима техника, йоккха опыт йола машинист ва из. Шийна гонахьа дIайозийт цо къонача специалисташта, уж Iомабу. Машиниста гIончалла Iомаваьи цо Хаутиев Иcраил.

Иштта дика болх барах Владимир Ильич Ленин ваь бIаь шу дуаш Юбилейни медаль елар Торкоев ИбрахIима.

О. ТУРШАНОВ.

СУРТА ТIА: машинист Торкоев ИбрахIим.

Автора сурт.

ЦIейна накъабохлам

Заводской района пионере торжественни пленум дIайоадаелар В. И. Ленина цIерагIча майда тIа школай аьттафлангеви отрядий парадаца. Пленумо вIашагIкхийттарашта хьалхашка къамаьл дир КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара Н. Ф. Осипенкос, Грозне хьалхарча пионерех йолча Р. Н. Томинас, кхычар. Цул тIехьагIа белгаш дIаделлар пионерашта комсомоле вахача дикагIа волча, пхийта дешархочa. Аникимова цIерагIча межкдаьтта чакхдоахача завода, Гроэненски химкомбината, кхыча промышленни предприятей - шефий кулгалхома памятни совгIаташ делар школай дикагIа йолча пионерски дружинашта.

В. И. Ленина памятника вахе эизаш дехкачул тIехьагIа В. И. Ленина цIерагIча культура ЦIагIа дIахо болх бир пленумо. «Еррикcоюзни пионерски марша отетех» доклад йир ВЛКСМ Заводской райкома секретара А. Н. Кнкна. Къамаьл дир иштта пионерий болама ветерана М. Н. Барабанова.

Цу дийнахь Пролетарски цIерагIча культура ЦIагIа СССР пионерски организаце 50 шу дузача денна хетаь пленум чакхьаьккхар Старопромысловски района пионерски дружинаша а.

ВIашагIкхийттача йиттa школа аьттафлангеви дружинай пионерашта, школай хьехархоштем кулгалхоштем хьалхашка къамаьл дир ВЛКСМ Старопромысловски райкома секретара Таштамиров Руслана. Пленумо тIайицар района пионерашкем дешархошкем даь кхайкарал.

Цул тIехьагIа пионерашта хьалхашка къамаьл дир района пионере ветеранаша, школай дикагIа болча пионераша, «Электроприбор» заводе болх беш йолча подшефни школа вожато Доронинко Надеждас, кхычар.

Пленумe вIашагIкхийттараша чIоагIа тIоараш а детташ ВЛКСМ ЦК-ам Еррикoюзни пионерски организаце центральни Советем памятни совгIаташ делар районе белгалъьнначa №№ 10, 33 йолча юкъерча № 24 йолча бархI шерарчен школай пионерски дружинашта.

Цу дийнахь из санна пленум чакхьаьккхар Ленински района пионераша а.

Грозненски № 2 йолча технически училище дика кийчбу [illegible] хьалхарчаза [illegible] технологаш, «Грознeнско предприятенашта [illegible] электромонтераш», «Терек» фирма предприятешта эша специалисташ. Уж массаьнна чIоагIа хоаргIаша сий деш ба. Къона специалистий кийчбеча белгалваьнна ва цига мастер Куценко Анатолий Степанович.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) дешархошта - хургболча электрикашта С. Ковалева, С. Лазуткина, А. Сайдулаева практически занятегIа хьехаш ва мастер А. Куценко.

И. ПЛИЕВА сурт.

Шоай декхар дизза кхоачашду

Юртбоахама къахьегамхой хьалхашка дизза кхоачашдара беррига теркам тIабераьбаьб МалгIабика района культура учреждений болхлоша. Концерташ йицо бахе, лекцеш ешаш, беседаш еш каст-каста механизатораш, хьайбаш лелadepaш болча хул уж.

Белгалдаккха деза, МалгIабикерча № 1 йолча библиотека заведующий Букина Вера Семеновна «Ингушский» совхоза хьалхарч лелаеча ферма болхлошта дукха езаш, цар массаьнара хьаьша хилар. Цхьа кIира дIадедаш библиотекара керда хоамаш дахьаш укхаза из ца йоагIаш. Ферме хоза кийчъьь-ча Цlеча уголоке дехкъийна салоIача хана вIаштагIкхет хьакхарч лелаераш. Царна хьалхашка къамаьл ду Вера Семеновнас.

Библиотека болхлоша шерра дIадовзийт халкъа боахам дIахо дегIабоалабара вай партои правительствай къахьегамхошта хьалхашка уттаду декхараш, опыта пропаганда ю. Фермашка, станашка каст-каста керда газеташ, журналаш кхухь.

Дукха хьальет библиотека болхлоша деадеча деношта кийчо еш а. В. И. Ленин ваь 102 шу дуза ди деадир № 3 йолча школа 8-10 классашкарча дешархоша. «Ленин са дег чу ва» яха сайре йир городерча библиотека болхлоша. Из сайре чакхйоаккхаш дукъа доацаш хинаpашта сийлен грамоташ яла оттадьд КПСС МалгIабика горкома.

Боккха теркам тIабохийт культура болхлоша къона тIехье ходи гIулакхаш долаш кхебара. «Дика мел дар сагах дала деза», «ДоттагIал», «Вошал», «Безам» яхача тамаех дукха диспуташ ю библиотека болхлоша. Вокхха-дIамигал ца къердаш дукха наь юкъеза цу къамаьлашка. Сакъердаме хул уж сайренаш, дукха хаттараш хул культурин саг миштa хила веза яхаш.

Дукххача къанех бола нах ба района межкдаьтта промыслашка, предприятешка, юртбоахама къахьегаш. Къамаш дезаш, шоай дахошал долаш къона тIехье кхебара теркам тIабохийт библиотекай болхлоша шоай аргIанарча беседашка. СССР хьаь 50 шу дизара накъадоккхам хIанале «Ингушский» совхоза хьаккхий товарни ферме типографе, межкагIча межкдаьтта промысле «Барттайнача халкъий дезале», «Цхьатара бокъонаш ярий цхьоагIо» яхача темаех беседаш яьй.

Иштта болх беш я «Вокха дика болх бу библиотека» яха цIи яьлаю города № 1 йолча библиотека коллектив.

Района культура ЦIен, клубей агитбригадаш каст-каста фермашка, гаьнарча бригадашка хул, йоккха я цар программа: Дакъема, партех дола иллеш, инсценировкаш, халхараш. Цар бигбоал къахьегара тIера боацараш, тенха гIулакхаш доахараш, корта бохабу маларам мехараш порядоки производственни дисциплина тагхараш.

Автоклубаш ца кхочаш цхьа моттиг яц районе. Цунца хул лектор, культура ЦIен агитбригада, автолавка, книжный передвижка.

Т. АРЧАКОВ.

ЭЛИСТЕ А ГРОЗНЕ А

Курманов Халидий цIерагIа Нохч - ГIалгIай драматически театра [illegible] укх деношка ГIалмакхой автономни республике доттагIален гастролешка яхай. Селхан республика столице г. Элисте шоай гастролеш дIайолалий вай театра коллективо С. Бадуева драмагIа оттаь «ПаьтIамат» яха спектакль оттаьрна.

Вежараьха йолча республика эрттехошта вай театро хьахкхаргьа иштта вайцхта йовзаш йола спектаклаш: «Беш-Iаьла», «Бенто», «Кровавая свадьба», хIаьта гастролешка шоаш балаве хьалхи оттаь Корнеля «Сид», «Ворда хаpмaлетьа», шохера бераште — «Волшебника шоали» яха спектаклаш.

Гастролей хургьа вурмIета «Сердало» газето хьалхагIа хоам ца барра, вай республике гастролешка ба я ГIалмакхой АССР Нaчхахьалмхен Басантов Бовара цIерагIара драматически театр. Селхан Нохч-ГIалгIай Начхахьалхен драмтеатре шоай гастролеш дIайолалий цар шина дакъах латтача С. Халлева «Лавина бaь тIаьхехан» яха драма оттаьрна.

ШАХМАТАШ

Ловзаь ца йоалаш йиса партеш чакхьаьккхар республика шахматаш чемпионата доакъашхоша укх денош. Цу дийнахь дика аьттув баьккхар турнира лидер волча А. Хяита А. Богдановa ловзаш.

Мастеража кандидаташ болча А. Богданов Х. - М. Ошаева ювталовзаш ьылар г. Гудермесерча мастеража кандидатагаса А. Стукинагаса, хIаьта В. Сергеев вотвальлар Х.-М. Ошаеваьа, С. Костаpновaьа. Шиш аргIаша В. Мостовойгара тотайл ьыккар С. Костарнова а, Хь. Вадзанжева эшийр Н. Шилисов.

ХIанз бархI тур чакхьаьначул тIехьагIа кьалха ва А. Хяит (6 очко), А. Богданова — 5,5 очкои ловзанза йиса цхьа партеш, А. Стукина — 5 очкои ловзаь ца йоалаш йиса цхьа партеш, Хь. Вадзанжева — 4,5 очкои ловзанза йиса партеш.

В. ЛАНСКОЙ.

Редактора метта М. М. ХАМХОЕВ.

ЮРТБОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОШТА

Дукха къахьег Сунженски районни культура ЦIен коллективо ахархошта, хьайбаш лелaдараша культурин гIулакх деш. Байнача бетта цхьайттаза хиннай культура ЦIен агитбригада коллектив «Путь к коммунизму» колхоза доакъар кийчдеча бригада, № 4 йолча тракторно - кхаш лелaдеча бригада, къахьегамхой, «Победа» колхоза шурий - товарни ферма хьайбаш лелaдераш болча хьошалгIа. Агитбригада юкъе дакъа лоацаш ба лектораш, лор, юртбоахама специалисташ, художественни самодеятельносте [illegible] тхо.

Лектораша ешача «Нохч-ГIалгIайче — вежарашка долча советски халкъий дезале», «СССР хьаь — 50 шу», кхыча лекцешта тIехьа концерташ уттаду самодеятельни артисташа.

Агитбригадага аргIанарча «гастролешка» хьежаш, сатувсаш хул юртбоахама къахьегамхой массеа а.

М. РАШИДОВ.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ПЕНТАГОНА КЕРДА АВАНТЮРА

Дунен тайп-тайпарча мехкий правительствашa, общественносте, кепайоазоко, хардъю Индокитае Пентагоно яь керда авантюра. Вьетнама къилбаседехта портаншка минаш йохкaро, ДРВ-ана етта бомбаш сахъаро, американски военщинас лелaдеча агрессе къича гIулакхаща а, массанена хетачох, Къилбехьен - Малхбоалeн Азера дьалдIахо кхы а чоалхаегIа хулийт, тIехьагIа уж цIенхашта кхераме а хургда дунен халкъашта юкъерча машара кхерамаленнеи. Шина заьлона тIа Финляндe правительства белгалдаьккх ДРВ нopташ ехкаро, кемаш паргIатта лелагa доханеш дунен халкъашта юкъерча правовой принципашта ма духьалa хилар.

ЧIоагIа геркалде доагIаш ва Ханойнeк Хайфонаш бомбаш етташ хилар. ДРВ нopташца дIачуволалача минаш йохкар кхьиеттел агрессиния Къилбаседаатлантически блоке гIоллaвча ВIашагIкхийттача Штатий этара гаогагIарча союзникаша а хьал ца лоацаш хилар. Шиш баьхан доацаш дац США агрессиния гIулакхаш кхы а шерадеш хилар Р. Никсона дIакхайкадаьччул тIехьагIа вIаштта шиш дийнахьа США правительства за кхьа малагIча гIулакхашца хьаалне лелaйно «доашках» президента къамаш кхерамален дешай хьагIехьарча деьрхх1а волча гIончас Киссинджерои оборона министра Лэйрдем пресс - конференцешка къамаьлаш дар.

США бокхача деттелаша шоай каз-мea бер ду Пентагоно Вьетнаме ду керда тIехa гIулакхаш дуненa американски общественносто харцхьаьоe хIама лерхIаш хилaр кIаьде гIерташ. Боккьоша дола бахьанаш къайлaдахьа дагахь дар хIама а тIехь Вьетнаме бола «американски салтий хIалхарбахарах» массанa а санна хийца хабараш, ахыараш. Уж доходаш харцхилар массанена а гуш да. Кхыеттел Лэйрда пресс-конференце йиначаpех цхьан корреспондента а Лэйрда теркаш тIабахийтaо «дуккхача американцашта хетачох. Вьетнама къилбаседерча портешка чувоаллача ВIашагIкхийттача Штаташа мишаш йохкар санна дола геттаца во гIулакхаш вьетнамизаци яха программa йохаа» хилаpа.

Миллионаш болча муъгIаерчa американцашта тIа-тIa дикагIа хетаду шоай эхар. шоай этара дожхагIдола лaьшташ Сайгонерча халкъа духьаларча марионеторин режимага Iаьхел хургдолаш эссалара дIалуш хилар. Цукхьа йоах «Нью-Йорк таймс» яхача газета вовзаш волчe обозревателa Уикерa. правительства къатара цIенхашттарча конфронтацe кхерaш тIаоттабаьб мехка». Цу хIамах дика сакхеташ волча обозревателa хетачох, «вьетнамизаце» политика керда гIулакх доза «бокхача лоархIамa гIулакх долар а да».

ХIанз ерригача ВIашагIкхийттача Штаташка — Атлантически океана йистерча Нью-Йоркeэа Тайжача океанерча Сан-Францискo кхаччалца — дуккха зоараш болча маха дакъа довшаш йола демонстрацеш ю. Полице демонстрaнтaшта подамаш, бIаргех хий ухийта бомбаш, топаш етт. Демонстрантaшта юкъе. човнаш хинна нах ба. БIаьш, бола нах кабихтенашка чубехкаб. Вaкьда, полице деча къиaшта могаргдац протеста болам соцаьбе. Шиш мугIараш кхоталeш я прогрессивни Америка. «ТIом — хьаштбац», «Вьетнама тIерa кулгаш дIадакaI» яхаш хьалдa хьа а дех.

ЭКОНОМИЧЕСКИ БУМЕРАНГ

США-с Къилбехьен - Малхбоален Азе лелaдеча кердача агрессиеи гIулакхаща чIоагIа лохбаьб Нью-Йоркерча биржи акцей мах, дунен валютно - финансови кризис кхы а чIoагIагIа ду а вьй. Дукха ха йоацаш а тIехь американски монополей рупор йолча «Форчун» яхача журнало геттара хестадеш дувзаа Америка «массанеи низ болашагIа ю», яхeш. ВIашагIкхийттачa Штаташта цхьан хана йоккхий топаш а дьтта а долаш хила могарда, яхаш чIoaгI а дора. Вахаро къиза бегдьхар уж хабараш. Американски биржашка промышленни акцей мах лохбалeс, инфляции дIахо а лакхъьлар. цунна дуьзденна дIадергдоаца лазар доларах кхетар — иштта да хIанз массанeна а гуш дола США-с беча авантюристически агрессиенни ныькъах хьахиннар.

Малхбуаен валютно - финансови рынкашка хиллача этара къизагIа дукхача кризисаша низ бирах дIадаха шу чакхдоалаш доллара аь хиннa девальвaци 8 мае официально чIoагIийр. Цу дийнахь США финансий министрa Конналио торжественно дIакхайкадир конгресса решенегIа дошо тройски унце официальни мах 35 доллapага 38 доллaрaгa кхоачаш лакхбеш хилар. Бакъде, шоллагIча дийнахь — США-с Вьетнаме деча кердача тIехa гIулакхех Р. Никсона заявлени яьчул тIехьагIа — Малхбуаен Европа хертерча валютни рынкашка дIашкха а на хиннача тайпара чIоагIа «дошо хорш» еа. Лондонерча бирже дошо мах унцы 54 доллapaгa кхоачаш лакхбелар. Хьалха мол хинна рекордаш вашйир ахчан кхычa рынкашка а — Парижерча, Цюрихерча, Римерча рынкашка.

Дошо кердача официальни махах болаш болча мaьхаш иштта йоккха юкъ йолaро бигагIа моллагIча а тайпара дувцаргдолчул дикагIа хьагойт, хила доагIеш ма хилара, ВIашагIкхийттача Штаташка йоккхий топаш даьттен Iаллашке ца магаш. Доллара мах лохбалар — из процента авантюристически агрессивни политика экономически бумеранг я. Саготала хьахьIадалар сенатора Мэнсфилда Вьетнаме дуккъал кхьа дийнахь тIом бер больницешта модернизацьи ерш дулам дераица лоаттаба къовсам лакхбaрa конгрессе бIарчача шера хIама хьа ца хулаш ахч лолчуьга дIадодар массел американски халкъа деза да аьнна.

Пайда хьа ца болаш еш йолча тIемa пасходаша граждански кьашташ кхоачашдара дIакхийта йиш йола средстваш дIалаьца Iаш, мехка платежни баланса геттара йоккха дефицит хьахулийтар а уж а. ДIадахача шера из дефицит геттара йоккхача сумнага 30 миллиард долларaга кхьaчар. Сагеццала хIама дац дерригача дунен тIа долларах бола тешам бовш хилар.

Иштта хьалешка Францисанна болча мехко тигаш хIана денз шиш дошо - валютни резервaй лоархIам бара расчетни единица хиларах тарра долларах пайда эца. Францувски печатaхьалихен банко хIана цхьа мах долларашца а на бен. [illegible] дошо ларда тIа хьа хьорхIача расчетни единица бу.

ГАРГАРЧА МАЛХБОАЛЕ МАШАРА БОЛА КХЕРАМ

ХIана ца воаш кхи шу дахьнаа Iарбий мехкашта духьалара Израила нюрьски агрессe кхиния. хIаьта Гаргарча Малхбоале машар этте бац. Израила эскаро хьалха а санна дIалайца лоаттадy Синайски ах гIайпe, Газа сектор, Малхбуаен Иордани. Голански лекхаленаш санна дола Iарбий латташ. Оккупантий беккагIа болх ца беш да дунен халкъашта агрессе кемаш лела этаро дожхIамечарех бола цхьа кхъ чакхбоала Суэцки кийс. Израила эскар дIалайцача латташкара эвлакка дIадоажаш йола ВIашагIкхийттача Къаьмий Организаце совига резолюцеш эхь ца хеташ телхаеш хиларал совгIа. израильски агрессорашa тIагIоттa чакхдоах шоаш дIалайцача латтaеx колонеш яра гIулакхаш.

ДIалийцар дика хьакьа латта дола Малхбуаен Иордания доашаш лоацaш Израило чулацара плап хьаю Тель-Авиве дукха хьалха дена. Из де лерхIаш укхаза дукха хе йоацаш муниципальни хоожамаш оала цхьа хIама дир. Цу спектакло де лерхIаш хинна дар тIехa аннексе хьалха хинна методаш кердачарна — политически экономически чарца хьалйизар. Оккупанташа деча доархIамех Iаьхала керда органаш декхарйла а Iарбий территорени Израила экономикина тешкамечIоагIъе. Из бувзам чIоагIагIа хилийтaр дукха захватчикаш гIийртaр «хадиъа доIам гучабаккхара» демонстрацеш е.

Бакъдa из гIулакх хьа а хуаш дезар. Iарбий мехкий общественносто хьалда харцахьа лерхIаш из Израильски колонизаторий маневар, хIаьта Малхбуаен Иорданe бехача нaхa меттахьа хIама - тера бита гIерташта. Газа районнагIа дIалацaр схиде а гIерт хIанз израильски гIаьралой Тель-Авиве оттаь йоагIаш йола аланаш практике тIехa Iаьвдалo иштта кхоачашдю кхажа аьрхIа ше ду районe ваха хилар оборона министра Даян.

Кхетаден из дий империалистически къизаша, этара кьалхарча аргIагIа ВIашагIкхийттача Штаташ, чIoагIa хьалгоацеш хилар бахьан долаш мара Израила аннексионистски политика хьакхьа йиш йодаш хинна хилар. Дуккха США дозла деча гIоавраша моэкъостaл а деш мара могаргдаца Израила Гаргарча Малхбоалера кочас [illegible] дIаьхаькийта, доаш ма доагIа къоастадар из къоастаде хьа долчa хабаршица тIехьа а гетташ.

Вашингтоно хьийвe дакъа а лоаца Тель-Авиве оттайно Израила гервaшцарча низашта модернизаци яра дIаьххача хинара программа. Цу программагIа хIанз Израила кхухьийт американски «Фантом» яха истребителаш - бомбардировщикаш, «Скайхок» яха истребителаш, хIаьта иштта гаьнна етта «М-107» яха йоккхий топаш. Кхоачашъеш я американски оборудоваьи лицензей база тIа Израила тIехa промышленность хьалаорен шерьнoен программа.

ДIадахача вае шера хиначa ерригача событеш хьехьоках дIалийцача дерригача Iарбий латташкара Израила эскар дуццалa доацaш аракхихен Палестина Iарбий халкъа законaгIа йоагIаш йола бокъонаш Iалаштъеш лерхIаш йола 1967 шера 22 ноябре ООН Кхерамалeц Совето оттаьча резолюце ерригa положенеш кхоачашъеpa лерда тIа мара Гаргарча Малхбоале нийсoх а чIoaгIа машар а хила йиш ца хилар.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ. МагистраргIеа дIахо а дика низ болаш хIамаш етт НВСО бIухоша.

СУРТА ТIА: американо - сайгонски бIун чIоагIъьча позицено штурм еш ба НВСО бIухой.

ВИА—ТАСС сурт

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 май

8.30 — Передачай программа. 8.35 — Кердадараш. 8.45 — Дешархошта. Композитор Хачатурян пионераш болча хьошалгIа. 10.40—«Лочкъал поезд» яха художественни фильм. 11.55 — Шахматни школа. Шахматех хоза болаьврий класс. Шахматех ловзара стратеги а тактика а. 13.25 — Кердадараш. 15.55 — Передачай программа. 16.00 — Горький болхлой классе клал[illegible] [illegible]. Хьалхара передача. 17.00 — Дешархошта. Самукъане старташ. 18.00 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.25 — Спортивни хроника. 18.30 — Киножурнал. 18.40 — Хьажкlий къамна. 19.00 — Миллионий ленински университет. ЧIоагIача а набско йолча а машара тIехьа КПСС-а XXIV съездо белгалъяьккха марара программа. 19.30 — Вайнaха литература мастераш. Муталиева Хьаджбикер (нохчий меттала). 19.55 — «Кпара вай арабувлача моттигера саг» яха телевизионни дукхха серийни художественни фильма премьера. ШоллагIа сери. 21.00 — «Хаъ». Информационни программа. 21.30 — Спортивни программа. Пистехьача - кердадараш, передачай программа.

17 май

14.00 — «Гойтинский» совхоза [illegible] [illegible] вIашагIкхеташ. 17.00 — Передачай программа. 17.05 — Концерт. 17.35 — Документальни фильм. 17.45 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.05 — Хоамаш, реклама. 18.05 — Дешархошта. Еррикcоюзни пионерски сбор. 18.35 — КПСС-а XXIV съезда совашца [illegible]. Укхаза хургьа хоа тIера [illegible] леладу фабрика. 19.10 — Киножурнал. 19.30 — 60 лакхугIаш а. 19.35 — Политически обозреватела комментарий. 19.55 — «Кпара вай арабувлача моттигера саг» яхача телевизионни дукхха серийни художественни фильма премьера. 3-гIа сери. 21.00 — «Хаъ». Информационни программа. 21.30 — «Къонаш эфире я». Пополнчаццо Камерникавацен ть пресс-конференци 22.30 — Спортивни программа. Пистехьача кердадараш, передачай программа.

РАДИО

16 май

6.30 — «Юртара Iуйре». 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.25—«Сердало» газета обзор. 8.25 — Юрта боахама болхлой шоаш дезa концерт (гIалгIай меттала). 8.45 —«Къоскама воахьа гIоалaе» яхача Гайсултанова книжка тIера дакъа (нохчий меттала). 18.00 — РадиоладувгIархой письмой яха передача (нохчий меттала). 18.15— Индустре бозза гIа (гIалгIай меттала). 18.30—СССР кIантегIa болаар. Сибехача октябре гIулакх дIахо дIайодар а а кул заводa болхлоях дойл а хIана да яха беседа. 18.45 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 18.00 — Кхоьа доакаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — Нохч - ГIалгIай эшарий концерт (гIалгIай меттала).

17 май

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.40 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор». 7.25—«Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — ХьажкIаш лелaдераш шоаш дезa концерт (нохчий меттала). 8.45 — «Вай хаьара саг а, кул сий а, лоархIам а» яха беседа (эрсий меттала). 18.00 — Пионерски бошмота дезa концерт (эрсий меттала). 18.45 — «Нохч - ГIалгIайчен эшарш» (гIалгIай меттала). 18.00 — Кхоьа доакаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 19.30 — «Кегийчи вахар» (нохчий меттала). 20.00 — «ДIалоала Эвакуатарова» яха музыкальни передача (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолаeн Грознен хушалуш мохаш а йолаш, йоачаш а йоацаш. гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а. Фегара температура республике гIолла 19—24, Грозне 21—23 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. 17 маера 20 мае кхаччалца хушалуш мохаш а йолаш, из ха чакхбоалаш цхьацхьайолча моттигашка догIа а двхаш, де а гIуракъаш, хьалда лостам болаш гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а. Фегара температура буьйсанна 10—15, дийнахь 24—29 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАДОЛАДЕННАД 1972 ШЕРА II-ча АХ ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзала ерригача отделенешка а промышленносте транспорта, гIишлошъека, предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждeнешкарча, общественни организацешкарча непаIoоъув доаржадеча общественни уполномоченешка а гIолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: 6 бетта — 1 сом 56 кепек.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ 1972 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-06; редактора чаьн.— 3-30-11; белгалдала секретаре — 3-34-36; партийни дахарa культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмай отделаи бухгалтерен — 2-00-71.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революцено проспект 7/64.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-06; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-36; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-00-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/64.

СФ05102. Заказ 3576.